

ÚTIKALAUZ DEBRŐD ÉS KÖRNYÉKE

SPRIEVODCA DEBRAĎ A OKOLIE

2021 | 1. KIADÁS - 1. VYDANIE | ISBN 978-80-570-3321-9

*Ahol az ég
megérinti a földet*

REVIVE

Keltsd életre a történelmet!

Ez az útikalauz a 2020. szeptember 1-jén indult Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program Kisprojekt Alapjának 3. pályázati felhívása által finanszírozott REVIVE - Keltsd életre a történelmet! című pályázat (projektszám: FMP-E/1901/4.1/038) támogatásával készült.

Elsődleges célunk a határtérségben lévő szervezetek közötti együttműködés erősítése, hosszútávú, intézményesített partnerség kialakítása, közös szakmai programok kidolgozása és megszervezése a történelmi örökséghez kapcsolódóan. Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a fiatalabb generációkkal megismertessük és megszerettessük a történelmet és

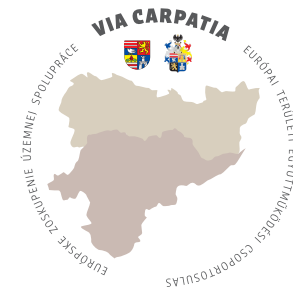
továbbadjuk a tudást. Ennek érdekében olyan újító jellegű, interaktív oktatási módszereket dolgozunk ki, amelyek a hagyományos iskolai keretek között jelenleg még kevésbé elterjedtek.

A projektbe bevont területek Szabolcstól Debrődig rendkívül gazdag történelmi örökséggel rendelkeznek. Számos történelmi emlék, műemlék, templom, földvár, kővár és egyedülálló természeti kincs található e csodás vidéken, amelyhez nagy számban kapcsolódnak legendák is. A debreceni Szent László legenda és a Mária jelenések egyre több látogatót vonzanak.

Útikalauzunk ezt szeretné Önök elé tárni.

Partnerséget építünk
Európai Regionális Fejlesztési Alap

www.skhu.eu
www.viacarpatia-spf.eu

REVIVE
Keltsd életre a történelmet!
FMP-E/1901/4.1/038

Tartalom

Debrőd <u>SZENT LÁSZLÓ NÖVÉNYTEMLOM ÉS SZENT LÁSZLÓ FORRÁS</u>	6
Jászó <u>A PREMONTREI APÁTSÁG KOLOSTORKOMPLEXUMA, JÁSZÓI BARLANG</u>	9
Mecenzéf <u>A SÚGÓ-VÖLGYI HÁMOR, PLANETÁRIUM, A SCHUSTER CSALÁD KINEMATOGÁFIAI MÚZEUMA</u>	12
Stósz <u>STÓSZFÜRDŐ, A FÁBRY-HÁZ</u>	15
Szepsi <u>BORMÚZEUM, KOVÁCSMŰHELY, SZOJKA KAPU, SZEPSI LACZKÓ MÁTÉ SZOBRA, SZEPSI CSOMBOR MÁRTON EMLÉKTÁBLÁJA, SZENT RÓKUS KÁPOLNA</u>	18
Jánok <u>PAPP-VÁRY ELEMÉRNÉ SZIKLAY SZERÉNA</u>	24
Buzita <u>BÜDÖSVÍZ, A BUZITAI MALOM</u>	26
Kassa <u>VÁROSKÖZPONT, SZENT ERZSÉBET-SZÉKESEGYHÁZ, MAJEL, MÁRAI SÁNDOR EMLÉKKIÁLLÍTÁS, KELET-SZLOVÁKIAI MÚZEUM, A KASSAI VÁR ÉS A VÁRHEGYI KILÁTÓTORONY, KASSAI KAZAMATÁK ÉS A RODOSTÓI HÁZ, SZLOVÁK MŰSZAKI MÚZEUM</u>	28
Somodi <u>SOMODI MADÁRMEGFIGYELŐ KÖZPONT</u>	39
Áj <u>AZ ÁJI VÍZESÉSEK, A "HOLLYWOODI" ANGYAL</u>	40
Torna <u>TORNAI VÁR, MEGYEHÁZA</u>	42
Szádellő <u>SZÁDELŐI-VÖLGY</u>	45
Krasznahorka <u>KRASZNAHORKA VÁRA, AZ ANDRÁSSY-MAUZÓLEUM</u>	47
Betlér <u>ANDRÁSSY-KASTÉLY</u>	49

Főszerkesztő: Bankó Tamás, Fotó: Németi Róbert, Szemán Viktor, Szerkesztő: Németi Róbert, Šváb Beáta, Fordítás: Bartko Zoltán, Grafika: Recefice o.z., Nyomdai előkészítés: Fülöp Tamás
Kiadja: Debrőd községe, 2021, Nyomtatja: BEKI Design, Kassa
Első kiadás, ISBN 978-80-570-3321-9

Kedves Vendégünk!
Szeretettel üdvözlöm Önt községünkben, ahol az ég megérinti a földet.

Debrődöt sokan a térképen is csak nehezen találják meg. Kis zsákfalu létére azonban megannyi nevezetességet rejteget, amiért nemcsak a természet kedvelőinek érdemes ide ellátogatni.

Fedezze fel Ön is a település értékeit: eredjen a legendák nyomába és tegyen egy túrát a Szent László tiszásra, ahol szomját a Szent László forrás tiszta, hűvös vizével olthatja; látogasson el a Szent László Növénytemplomba egy ima erejéig; vagy pihenjen aktívan és kerékpározzon a környék erdeiben. A tartalmas nap végén pedig keresse fel a zarándokszállót, ahol csendes, nyugodt környezetben pihenheti ki a fáradalmakat.

A Szent László királyról szóló legendáknak, a növénytemplomnak és a zarándokszállónak köszönhetően évről-évre egyre több látogató érkezik hozzánk. Ennek nagyon örülünk és igyekszünk a jövőnket is megalapozva folyamatosan fejleszteni a pihenést és szórakozást kínáló lehetőségeket. Sikeres pályázataink révén egyre több fesztivált, kiállítást, művészeti alkotótábort és koncertet tudunk szervezni. A történelem, népi hagyományok megismerése

és megszerettetése a fiatalokkal fontos célkitűzésünk egyike. Kiemelt rendezvényünk az évente júniusban megrendezett Szent László búcsú, melyre a határon túlról is sokan ellátogatnak.

Debrőd a maga kedves, családias falusi hangulatával a nyugalom szigete, ahol a kertből hallatszó madáréneket nem nyomja el a járművek zaja. Ahol az erkélyről a tömbházak helyett a környező dombokra, mezőkre és erdőkre nyílik lenyűgöző kilátás. Ahol mindenki ismer mindenkiket, ahol a vendéget szeretettel látják, aki elköltözött, azt hazavárják.

Hívunk és visszavárunk mindenkit, aki tartalmas kirándulásra és teljes kikapcsolódásra vágyik. A természet varázsa, amely körülöleli településünket, megérint és magával ragad minden látogatót.

Gergely Papp Adrianna
Debrőd polgármestere

Debrőd

Szent László Növénytemplom és Szent László forrás, 045 01 Debrőd,

48.6443542N, 20.9466933E

Megközelítés autóval, kerékpárral vagy gyalogosan: a falu központjából nyugati irányba indulva, a mintegy 3 kilométerre található növénytemplom és a közeli forrás a hozzá vezető aszfalt- és földúton autóval 10 percen belül, kétkeréken 20, gyalogosan 45 perc alatt közelíthető meg. A helyszínhez vezető úton a természet adta szépségekben, a gyönyörű erdőben, szinte a kék égig magasló fákból és igazi lelki megnyugvást garantáló, idillikus látványban részesülhetnek az ide látogatók.

Debrőd községet először a 13. századbéli írásos feljegyzésekben említik. Valószínűleg ugyanilyen régi volt a László királynak szentelt templom is, mely a Szent László forrás mellett épült, bár a szakemberek következtetései szerint egyes részei még ennél is régibbek, akár másfél évszázaddal korábban is keletkezettek.

A közelben egy kolostor is állhatott, ám ennek nyomaira még nem bukkantak rá. Ezt a felvetést az is alátámasztani látszik,

hogy egy 1788-ban készült térképen a Szent László templom közelében egy másik épület is feltüntettek, ami kissé lejjebb, az erdő irányában helyezkedett el. Ezen a helyen az 50-es években Mária-jelenésekről is beszámoltak a szemtanúk, melynek következtében újra közismert búcsújáró hely lett.

Az eredeti templom falain belül a hívek fából készült kápolnákat emeltek, melyeket kegytárgyakkal díszítettek. Az akkori politikai hatalom nem jó szemmel nézte a majdne

10 évig tartó tömeges zarándoklatot, és egy reggelre a kápolnák porig égtek. A templom újjáépítésének gondolata Papp Anna debrődi polgármester és Frankovics László debrődi plébános nevéhez fűződik, akik azt akarták, hogy a Szent László tisztáson a már az enyészet birtokába kerülő romokból újra templom legyen, és hogy az 1950-es évek végén betiltott búcsújárás újra beindulhasson. A középkori templom alapjainak kiasását és megerősítését 2006-ban kezdték Tamás Gábor építész tervei szerint, a munkát Szabó Fecsu Károly irányította. Papp Anna hirtelen halálát követően a település új polgármestere, Gergely Papp Adrianna közbenjárásával folytatták a munkát. Mivel a templom eredeti helye a Gömör–Tornai-karszt közvetlen közelében, harmadfokú védett területen található, a környezetvédelmi hivatal a felújításhoz csak természetes, környezetbarát anyagok felhasználását engedélyezte. Mivel a templom körvonalain belül időközben fák is kinőttek, az újjáépítésnél egy nyitott, vörösfenyő-konstrukció mellett döntöttek. A konstrukciót a környéken honos növényekkel futtatták be, a szentély köré pedig különleges futórózsákat ültettek. A fatemplomot 2007. szeptember 15-én szentelték fel.

Szent László királyról több olyan legenda maradt fenn, ami Debrődhöz kötődik. Lengyel Dénes a Régi magyar mondák című könyvében leírtak szerint, amikor Szent László király uralkodása alatt, a betört oroszok után megindult hadsereg Jászó - Debrőd község

mellett vonult el, az éhség után épp a szomjúság kínozza őket. A katonák annyira szomjasak voltak, hogy kínjukban kiáltozni kezdtek. A kiáltozásukat a tatárok vezére is meghallotta, aki a következőket kérdezte László kirlytól: – Hallod-e király, ugyan miért bógnek ennyire a katonáid? – Mert veled akarnak megütközni – felelte a király. De mielőtt ütközetre került volna sor, a patkójának nyomán bőséges forrás fakadt ki a földből. Ez a forrás a katonákat felüdítette, s azóta is virágzik, vize soha el nem fogy, soha sem szárad ki. Ezt a forrást az emberek ma is Szent László kútjának nevezik.

Debrőd alatt kiterjedt barlangrendszer található, mely többnyire vízzel telített. Egy ilyen földalatti ivóvíztartályból kapja a község is az ivóvizet, mely a falu közepén egy szikla alól fakad fel. Ezt a forrást nepumuki Szent Jánosról nevezték el, és tiszteletére egy kápolnát is emeltek a forrás felett, melyben Szt. János faragott szobra áll. A barlangászok az utóbbi években figyeltek fel Debrődre. Több helyen is találtak barlangbejáratot. Ezek egyelőre nem nyitottak a széles közönség számára.

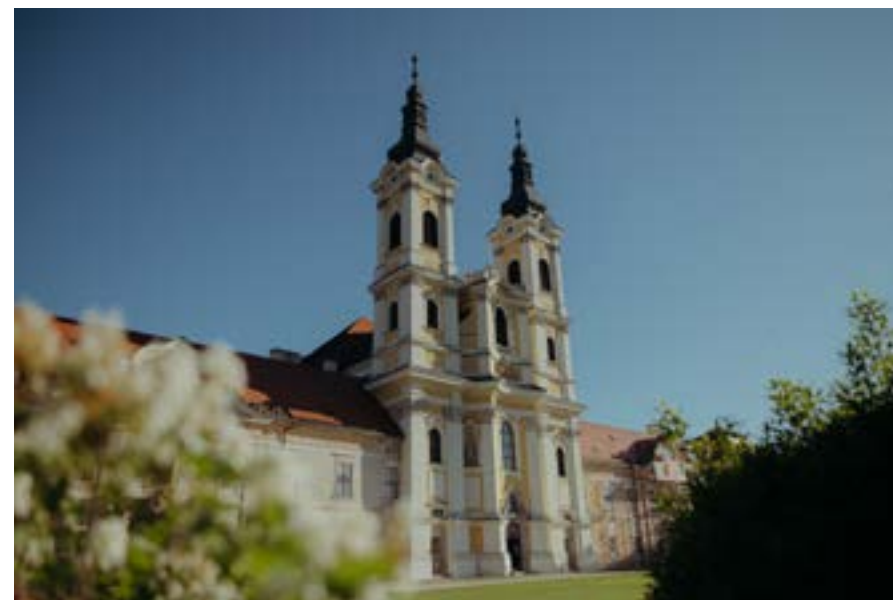
Gergely Papp Adrianna, Debrőd polgármestere: Csak néhány éve – miután a fél világot bejártam, és 11 évig Londonban éltem

– tudatosult bennem, hogy egész életemben minden, ami boldoggá tett és örömet szerzett számomra, a gyermekkoromra és az otthonomra, Debrődre emlékeztetett. Így haza tértem. És azóta minden perc, amit e gyönyörű tájon sétálva töltök el, egy újabb csoda, egy újabb felfedezés. Szent László királyunk sem véletlenül fohászkodott itt a Mindenhatóhoz, és lépteit követve talán egyszer arra is fény derül, hogy miért éppen e helyen kápráztatták el a környébelieket a Mária-jelenések. Jöjjen el Debrődre, hogy együtt eredhessünk a csodák és titkok nyomába.

Jászó

A premontrei apátság kolostorkomplexuma, 044 23 Jászó,

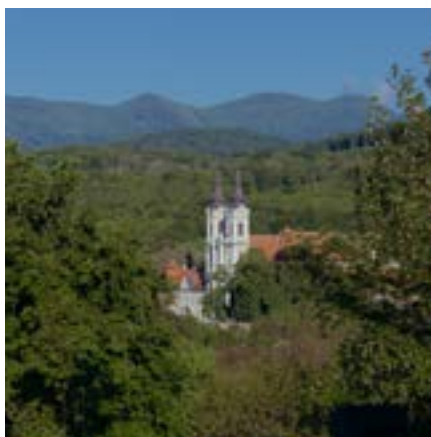
48.6823378N, 20.9671967E

Megközelítés autóval, kerékpáron vagy gyalogosan: a barlang bejáratától mindössze másfél kilométerre, négy percnyi autóútra, 10 percnyi kerékpárútra vagy 20 percnyi gyaloglásra található az apátság kolostorkomplexuma. Mivel a kolostor magas tornyai már messziről, a falu határából is jól láthatóak, megközelítése nem igényel különösebb magyarázatot. Ha azonban valaki mégis eltévedne, akkor a barlang kijáratától a falu központja felé vezető 550-es útról a legközelebbi kereszteződésben az 548-as útra balra fordulva, majd 200 méter után a vasútállomás felé haladva érkezhetsz meg az ország egyik legértékesebb szakrális emlékművéhez.

A Gömör-Szepesi-érchegység déli oldalán, a Bódva folyó felső folyásának vidékén legalább nyolcszáz évvel ezelőtt német bányászok telepedtek le. Az érchegységben rejlő ezüst, réz és vasérc vonzotta őket ide. A bányászat egészen a 19. század elejéig dominált a térségben. Mivel a közelben volt Torna-, Gömör- és Szepes vármegye, ezért a Bódva-völgyét kettészelő szepességi kereskedelmi út is óriási

szerepet játszott a vidék benépesedésében. Jászó legelső, valószínűleg fából épült kolostora a 12. század elején épülhetett. Az 1120-ban alakult premontrei rend első rendháza Jászón épült, de az építkezés a tatárjárás során félbeszakadt. A rend 1225 után újrászerveződött, IV. Béla ekkor tette hiteles helyé a kolostort. Mivel a premontrei rendnek ekkor már saját erdőbirtokai, bányái,

halastavai, fűrésztelepei, borkereskedelme, vízmalmi, iskolái, könyvtárai és saját kódexmásoló helyei voltak, jelentős gazdasági szerepet töltött be. A kolostor első pusztulása a tatárjárás során következett be, majd az 1526-os év is végzetes volt: a szerzetesek elhagyták a kolostort, nem sokkal később pedig leégett, állapota folyamatosan romlott. Az épület a Thököly-felkelés idején újabb kárt szenvedett, 1685-ben szinte teljesen elpusztult. I. Lipót uralkodása alatt egy akkori felújítást követően a znojmoi premontrei apátság kirendeltsége lett átszervezett egyházi tulajdonként. Az apátság mai formáját is akkor kapta. A kirendelt prépost, Sauberer András nagyszabású átalakítást indított: kéttornyú, barokk-rokoko templomot emeltetett, a kolostor belső udvarát megváltoztatta, mögötte barokk kertet alakított ki. A munkálatok 1745-től egészen az 1766-os újraszentesítésig tartottak. A kolostor egészen 1950-ig szolgálta az egyházat, majd az államosítás után pszichiátriai intézetet hoztak benne létre. Az akkori használók óriási

károkat okoztak az épületkomplexumban. Igazából csak 1990 után fordult jobbra a műemlékegyüttes sorsa, amikor is visszakerült az egyház birtokába. A negyedszer is a teljes pusztulás szélén álló épületkomplexum az egyháznak köszönhetően nyerte el ma is megcsodálható, pompás formáját.

Jászói-barlang, 044 23 Jászó,

48.6770122N, 20.9772042E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából kiindulva az 550-es úthoz érve Jászó irányába balra fordulva tíz percen belül érhető el a mintegy 8 kilométer távolságban található, az UNESCO világörökségi listán is szereplő Jászói-barlang.

A Jászói-barlang a Szlovák-karszt Nemzeti Park legjelentősebb barlangjai közé tartozik. Gazdag cseppkőképződményeiről, érdekes sziklaalakzatairól, járatainak többszintes kifejlődéséről, fajgazdag denevéreiről, régészeti leleteiről és figyelemfelkeltő történelméről ismert. A Szlovák- és Aggteleki-karszt barlangvilága részeként a világ természeti örökségének jegyzékébe is bekerült. A barlang látogatási útvonalának hossza 720 méter, szintkülönbsége 30 méter. A barlangot a Bódva folyó felszín alatti vizei a középtriász mészkövekben öt kéményekkel összekapcsolt barlangszinten alakították ki. A barlang már a neolitikumban (bükki kultúra), bronzkorban, hallstati korban (az idősebb vaskor) és a római korban is lakott volt. Elszórt régészeti leletek alapján az ember rövid itt-tartózkodása a paleolitikum időszakában is feltételezhető. A hagyomány szerint a barlang felső részét a jászói premontrei rend szerzeteseinek valamelyike fedezte fel. A rend kezdetei egészen a 12. századig nyúlnak vissza. A barlang járatait a kolostor és a község lakói menedékként több alkalommal is használták,

amiről számos felirat tanúskodik. A barlangot Richter Alajos jászói premontrei kanonok jóvoltából 1846-ban tették látogathatóvá. Villanyvilágítását 1926-ban vezették be. A Csehszlovák Turisták Klubja 1931-ban nyitotta meg az Utvesztő nevű szakaszt és kivájta az alsó bejáratot. 1935-ben a felső szintet is látogathatóvá tették.

Mecenzéf

**A Sűgő-völgyi hámor,
044 25 Mecenzéf,**

48.6879006N, 20.9064733E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából kiindulva az 550-es úton Jászó irányába fordulva, majd Jászón áthaladva 20 percen belül közelíthető meg a település és a benne található nevezetességek, köztük a Sűgő-völgyi hámor.

A Sűgő-völgyi hámor egy jellegzetes vízhámor, ahol a kalapácsokat és fűjtatókat az áramló víz energiája hajtotta. Valamikor sok ilyen műhely működött Szlovákiában. A Kassai Kereskedelmi Kamara 1896-os jelentése szerint, abban az évben 109 hámor működött, 198 tűzhellyel. A mecenzéfi történelmi kovácsműhely annyira autentikus hangulatú, hogy akár azt is elhihetné a látogató, hogy az utolsó kovácsok csak nemrég hagyták el. A mecenzéfi kovácsok a legjobbak közé tartoztak a történelmi Magyarország területén, kapákkal, lapátokkal, fejszékkel, kaszákkal és patkókkal látták el az egész országot. A mecenzéfi hámort

ma a Szlovák Műszaki Múzeum tartja fenn, mint élő ipari műemléket. Gazdáik német és osztrák származásúak voltak. Velük pótolta IV. Béla király a tatárjáráskor kipusztult lakosságot. Később eltávolodtak eredeti anyanyelvüktől, létrehoztak egy csak rájuk jellemző nyelvjárást, a mántát. Ezt sem a szlovák, sem a magyar, sem pedig a német nem érti igazán, de mindnek ismerős egy kicsit. Az első hámorok 1371-ben épültek, mindben két mester és két segéd dolgozott, vagyis több száz embernek adott munkát a kovácsmesterségnek ez a formája. Csak a huszadik század válságai és háborúi tették tönkre ezt a jól gyümölcsöző iparágat.

Planetárium, 044 25 Mecenzéf,

48.7010908N, 20.8893017E

Megközelítés autóval, kerékpárral vagy gyalogosan: a Stószai utcán Jászó irányába haladva, az út bal oldalán, a község sorházai között található a 174. szám alatti épület és a benne rejlő planetárium.

A mecenzéfi csillagászat és az obszervatórium története az 1970-es években kezdődött egy csillagászati csapat megalapításával. A csillagvizsgáló épületét mai helyén, a Stószai utca 174. szám alatti épületben nyitották meg 1997-ben. 2008. december 31-ig Mecenzéfi Csillagvizsgáló néven működött és a Rozsnyói Csillagvizsgáló is hozzá tartozott. 2009 januárjától a Bódva-völgyi és Érchegegyi Kulturális Központ irányítása alatt áll. 2001-ben egy 21 férőhelyes planetáriumot nyitottak meg benne, addig az obszervatóriumnak nem volt saját planetárium. A csillagvizsgáló az egyetlen ilyen intézmény a Kassai kerületben. Számos, főként gyermekekre összpontosító rendezvényt szerveznek. Fő céljuk a játékos és szórakoztató oktatás, ugyanakkor a gyermekes családok és a csillagászat kedvelői is megtalálhatják

náluk a számukra érdekes szórakozást. Az obszervatóriumnak napjainkban több állandó alkalmazottja is van. Egy 2016-ban megvalósult projektnek köszönhetően egy olyan H-Alfa típusú teleszkópra is szert tettek, amellyel a nagymihályi és a kassai csillagvizsgáló mellett, már ők is képesek a napkitörések megfigyelésére.

A Schuster család kinematográfiai múzeuma, 044 25 Mecenzéf,

48.7009114N, 20.8888439E

A múzeum a 16. szám alatti épületben található a Planetáriummal szemben.

A Schuster család kinematográfiai múzeuma rendkívül gazdag és sokszínű történelmi gyűjteményének köszönhetően Szlovákia egyik legkülönlegesebb és legegységibb múzeumának mondható. 2007. november 1-én nyitották meg a nyilvánosság előtt. Szinte az év minden napján nyitva van és várja a látogatókat. A kiállított gyűjtemény Rudolf Schuster, volt szlovák államfő egész életén át tartó erőfeszítéseinek eredménye. A kiállítás ritka tárgyakat is tartalmaz, amelyek feltárják a dokumentumfilm-készítés kezdetét Szlovákiában. A tárlat részét szakmai és amatőr kamerák, a 20. század elejétől a 35 mm-es filmekhez használt fakamerák, az 1930-as évek filmkamerái, különféle 8- és 16 mm-es filmekhez használt kamerák, valamint színes televíziós kamerák képezik. Rudolf Schuster, a lelkes fotográfus és a filmtechnika csodálója, már fiatalon gyűjteni kezdte és gyakran szerelgette a fotó- és filmművészeti eszközöket. Nem volt titkolt az a szándéka, hogy emlékhelyiséget hozzon létre Mecenzéfen. A múzeum - ahogy a neve is sugallja - elsősorban a filmművészeti technikákra összpontosít, de a képalkotó technikák más formáit is bemutatja.

Stósz

Stószfürdő, 044 26 Stósz,

48.7209200N, 20.7909900E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából kiindulva az 550-es fő úton Jászó irányába fordulva, majd Jászó és Mecenzéf településeken áthaladva, nagyjából fél órán belül közelíthető meg a Stósz település felső határában elterülő gyógyfürdő.

A világhírű brazil író, Paulo Coelho szerint minden fontos döntés előtt érdemes először egy kicsit felüldülni, megpihenni. A Szlovák-érchegységhez tartozó Ökör-hegyek között, a 650 méter tengerszint feletti magasságban fekvő Stószfürdő a legideálisabb pihenőhely a széles környéken. Miután Stósz bányái a 19. század elejére kimerültek, a vasművesség lett a vezető iparág a vidéken. 1802-ben már jegyzik késgyártó vállalkozását. A késgyártók közt is volt egy kiváló szakember Komporday Róbert mester, aki olvasott, művelt, természetszerető ember is volt, nem mellesleg pedig lelkes híve a víz gyógyító

erejének. Neki köszönhető, hogy 1881-ben részvénytársaság alakult, amely a Stósz fölötti, az időjárás viszontagságaitól védett, tizenkét állandó hőfokú forrással bíró hegyoldalon megalapította a gyógyfürdőt. Akkoriban nagyon divatosak voltak a fürdőhelyek. A polgári jólétben élők gyakran egészségük megőrzéséért vagy csupán szórakozásból jártak fürdőhelyekre. A társaság 1883-ban meg is nyitotta az első fürdőépületeket. 1889-ben, miután fürdőorvost szerződtettek ide, már gyógyfürdőként tartották számon. Igazi fénykora ekkor kezdődött, amely az első világháború kirobbanásával véget is ért.

Egyik érdekessége, hogy a századforduló idején Csáth Géza, a tragikusan és fiatalon elhunyt író-orvos is dolgozott itt fürdőorvosként. A háborút követően, 1927 után lendült fel ismét a fürdőélet Stószon. Kassa viszonylagos közelsége miatt kedvelt kirándulóhely lett. Napjainkban víz- és gőzfürdők egész komplexuma található itt

olyan különlegességekkel, mint a gyógyfűves, eukaliptuszos vagy finn szauna, a vitális eső, a vízi út, a hidromasszázs-medence vagy éppen a tepidárium. Pihenni akár a környező erdős parkban is kiválóan lehet, ahol kétszáznál is több értékes fa és virág nő. A fürdő közelében egy mesterséges patak csörgedezik csodás kaszkádokkal és vízeséssel.

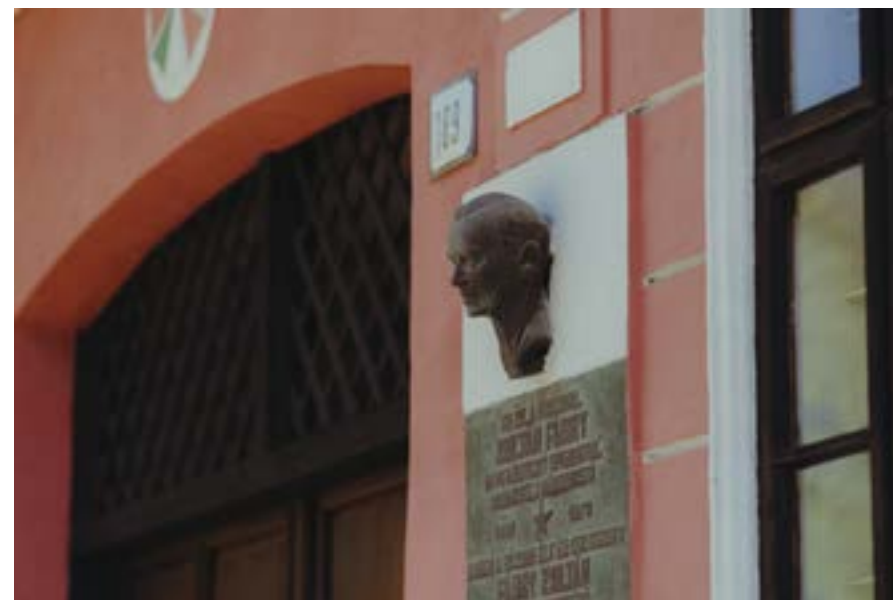
A Fábry-ház, 044 26 Stósz,

48.7083900N, 20.7908344E

Megközelítés autóval, kerékpárral vagy gyalogosan: a gyógyfürdő bejáratától Mecenzéf irányába fordulva, a település alsóbb részében az 548-as útról jobbra fordulva a 189. szám alatt található a híres publicista egykori szülőháza.

Stósz „tájháza” utcai telekhatáron álló, eklektikus stílusú, földszintes polgárház. Öttengelyes homlokzatának leghangsúlyosabb eleme a nagyméretű fakapu, amely fölött apácarács szolgálja a kapualj megvilágítását. Az íves szemöldökű, kifelé-befelé nyíló ablakai körüli egyszerű, sekély vakolatdíszek és vakolt párkányok jelentik az épület egyedüli díszét. A homlokzaton kétnyelvű emléktábla és dombormű hirdeti, hogy ebben a házban született, dolgozott és halt meg Fábry Zoltán (1897-1970) író, publicista, lapszerkesztő és kritikus, a csehszlovákiai magyarság értelmiségének egyik kiemelkedő alakja. Rozsnyón tanult majd sorkatonaként harcolt az I. világháborúban. Budapesten szerzett magyar-történelem szakon diplomát, majd hamarosan visszatért Stósra és innen

levelezve is részese maradt a magyar irodalmi életnek. Számos magyarországi és romániai magyar irodalmi lap szerkesztője és szerzője volt. Meggyőződéses humanistaként nyíltan fellépett a fasiszta irodalom és közhangulat ellen, amiért 1939 és 1941 között kétszer is börtönbe zárták. Az 1945 utáni csehszlovák időkben viszont magyarsága vált kirekesztésének okává, így évekig szilenciumra ítélték. Az elnyomás részleges oldódását jelezte, hogy – antifasiszta tevékenysége miatt – a hatalom megszüntette elhallgattatását és 1949-ben örökös Csemadok elnökké választhatták. Ezután szabadabban tevékenykedhetett, részt vett a magyar irodalmi közéletben, megalapította és szerkesztette az Irodalmi Szemle című folyóiratot. Haláláig fenntartotta erdélyi irodalmi kapcsolatait is.

Szepsi

Bormúzeum, 045 01 Szepsi,

48.6131708N, 21.0016197E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város központjába érve, a Fő utca bal oldalán, a Városi Művelődési Központ épületében, pontosabban annak pincéjében található a nevezetes bormúzeum.

A Városi Művelődési Központ épülete alatt lévő pincében alakították ki a Szepsi Laczkó Máté Bormúzeumot. Maga az épület a 19. század végén épült. Az alatta lévő pince sokkal régebb és nem tudni hányszor, milyen célból és kik által lett átalakítva. A múzeum a város híres szőlőtéről, a tokaji aszú megalkotójáról, Szepsi Lackó Mátéről lett elnevezve. A református prédikátor egyébként szorosan kötődött Szepsi testvérvárosához, Tarcalhoz is. Szepsi Laczkó Máté 1576-ban született Szepsiben és 1633. január 20-án halt meg Erdőbényén. 1614-től erdőbényei prédikátorként és a Lórántffy család udvari lelkészeként említik nevét. Az

erdőbényei református prédikátor az 1620-as évek végén készítette az újhelyi „Orémusz”-dűlőben lévő szőlőjében termett mustból az első aszú bort. 1631-ben húsvéti bor gyanánt ezzel ajándékozta meg Lórántffy Zsuzsanna fejedelemsasszonyt. A kor jelentős történésze, krónikása és irodalmi szempontból is jelentős egyénisége volt. A bormúzeum mellett a történelmi borútról sem szabad megfeledkezni, amely története a 12.-13. századra vezethető vissza. A borút Kassán és Szepsin keresztül vezetett egészen Lengyelországba. Ennek következtében akkoriban Szepsi kereskedelmi csomópont is volt. Az akkori kereskedők

nemcsak átutaztak rajta, de árujukat, borukat is tárolták az itt épített két-három emeletes pincékben, melyek még ma is megtalálhatók a fő utcai lakóházak alatt. A Városi Művelődési Központ alatti pincében látható fafaragásokat, népművészeti munkákat Ulman István mester készítette, a kovácsolt munkákat pedig László Ottó népművész végezte. Érdekes a batyuszerű üreg, amelyből pontosan 4 található a múzeumban. Ezeket egykor gabona tárolásra használták. A pince eredeti középkori hangulatát többek között a téglá bolthajtás, darázskő és egyéb építmények adják, amelyek azt sejtetik, hogy a pince több ízben is át volt építve.

Kovácsműhely, 045 01 Szepsi,

48.6164547N, 21.0023981E

Megközelítés autóval, gyalogosan vagy kerékpárral: a művelődési központ épülete előtt Debrőd irányába, vagyis a Fő utcán jobbra fordulva gyalogosan öt perc alatt, kerékpárral vagy autóval pedig egy-két percen belül érhető el a város másik nevezetessége, a Szlovák Műszaki Múzeum értékes történelmi-kulturális kiállítása: a kovácsműhely.

A Városi Néprajzi Múzeum a régi kovácsműhely épületében található a Fő utca 130. szám alatt. A Szepsiben álló ház a hozzá tartozó kovácsműhellyel a Szlovák Műszaki Múzeum kulturális-történelmi műemléke, amely a 19. század közepéről származik és ma egy kis néprajzi múzeumként szolgál. Az eredeti berendezéséből máig fennmaradt a két

tűzhelyes kovácsműhely, a széles, nyitott kémény, a munkapad és különféle kovács szerszámok, mint például kovács fogók vagy a patkolókovács szerszámai. A múzeumban látható egy teljesen működőképes szövőszék is. Az épület hátsó részében egy istálló és gazdasági rész is található, ahol a mezőgazdasági őstermelésben használt különféle tárgyak és gépek ismerhetők meg.

Szójka kapu, 045 01 Szepsi,

48.611817M, 21.000698E

Megközelítés autóval, gyalogosan vagy kerékpárral: a település közvetlen központjában, a Fő utca mentén haladva a református templom után mindössze néhány méterre, az út jobb oldalán található a Szójka kapu. A közlekedés bármely formáját választva néhány percen belül megközelíthető.

Szepsit is, mint más nagy múltú, történelmileg jelentős települést, fennállásának évszázadai alatt többször pusztította tűzvész. A középkorban, de még az új korban is, a modern értelemben vett tűzoltási lehetőségek nélkül, teljes egészében éghető anyagból (fából, nádból, zsupból stb.) épült házak, ha egyszer meggyulladtak, a lángok rend szerint a település nagy részét elpusztították. A Szójka kapu egy székely kapu, amely az egyetlen olyan műemlék, ami az 1795-ös tűzvészt átvészelte. Szimbolikus jelentőséggel bír, a várost elpusztító nagy tűzvész és áldozatainak emlékkapuja. A városban szinte minden leégett, csak a templomok falai maradtak meg, csodával határos módon, kicsit megpörkölve, de a kapu is megmaradt. A latin felirat „égtem, égtem, de el nem égtem...” emlékeztet az eseményre.

Az eredeti kapu Kassán, a Kelet Szlovákiai Múzeum udvarán található. Másolatát 1996-ban állították fel a szepsi református templom melletti parkban, egykori helyétől nem mesze, a Fő utca 33. számú ház előtt.

Szepsi Laczkó Máté szobra, 045 01 Szepsi,

48.612889N, 21.001361E

Megközelítés autóval, gyalogosan vagy kerékpárral: a szobor szintén a város központjában, a Szójka kaputól pár lépésnyire található a helyi szakközépiskola előtti területen.

2012-ben leplezték le azt a helyi szakközépiskola előtti bronzszobrot, amely Szepsi Laczkó Máté, a tokaji aszú készítője előtt tiszteleg. A szobrot Erdőbénye és Szepsi önkormányzata készítette. A költségeket EU-s támogatás segítségével közösen finanszírozták. A szobrot a Szepsi Laczkó Máté Napok keretén belül avatták fel. Ezzel párhuzamosan felújították az akkoriban kiszélesített bormúzeumot, illetve bemutatták a korszerűsített szabadtéri színpadot is. Szepsi Laczkó Máté 1576-ban született Szepsiben. Iskoláit is itt kezdte, majd később Sárospatakon tanult tovább. Ezt követően Olaszliszván, majd Kassán tanított. Lórántffy Mihály ösztöndíjával 1608-ban Wittenbergbe ment tanulni. Két év után hazatért és Erdőbényén tanított. Nem sokkal később, I. Rákóczi György feleségének szolgálatába állt, ekkor kezdett el foglalkozni a tokaji borokkal. A szájhagyomány szerint Szepsi Lackzó Máté nevéhez fűződik az első aszúbor előállítás. Állítólag az országot érő támadások miatt későn szüreteltek, a szőlő pedig beteg szőlőszemeket is tartalmazott. Ma már szándékosan használják ezeket az aszúbor elkészítéséhez. Az elkészült, miseborként használt italban fedezte fel Szepsi Laczkó Máté a különleges ízvilágot. A tokaji aszú készítésének első leírását is neki tulajdonítják.

Szepsi Csombor Márton emléktáblája, 045 01 Szepsi,

48.6131547N, 21.0009925E

Megközelítés autóval, gyalogosan vagy kerékpárral: az emléktábla ugyancsak a város központjában, konkrétan a városi hivatal közelében, a Szepsi Laczkó Máté szobrával szemközt parkban található.

Szepsi Csombor Márton (1595–1622), „a polgári késő humanista irodalom legérdekesebb, legszínesebb alakja” volt az első magyar nyelvű útleírás, az Europica

Varietas szerzője. Szepsi mezővárosban született, Nagybányán és Göncön végezte iskoláit, majd egy évi telkibányai tanítóskodás után, 1616 májusában

indult külföldi tanulmányújtára. Úticélja, saját megfogalmazása szerint „az idegen helyeknek látása” volt. Lengyelországból ezért Dánia, Svédország és Friesland partjai mellett elhajózva Hollandiába ment, majd miután megcsodálta annak városait, Angliát is útba ejtve Párizsba utazott. Ezután gyalogszerrel folytatta útját. Strassburgban és Heidelbergben meglátogatta a magyar diákkolóniákat, majd Nürnbergben, Csehországon, Szilézián és Krakkón keresztül

tért haza két és fél éves bolyongásából.

Itthon előbb Kassán lett iskolamester, majd 1620-ban bedegi Nyáry István, Zemplén megyei főúr szolgálatába állt. Két év múlva tanítványával, Nyáry Ferencsel együtt valamilyen járvány áldozata lett. Híres művében az 1616–1619-es európai körútját írja le. A kötet 1620-ban jelent meg Kassán, amikor az akkori kassai bíró Bocatius, Alvinczi Péter ajánlására alkalmazta Csombort, mint a Kassai Iskola rektorát.

Szent Rókus kápolna, 045 01 Szepsi,

48.6245073N, 20.9920902E

Megközelítés autóval: a 2,5 km-es út a település közvetlen központjából, a Fő utca mentén haladva a református templom utáni kereszteződésben jobbra fordulva, az 550-es Rozsnyói úton tovább haladva, a Lidl üzletközpont előtt a Csehszlovák hadsereg utcára fordulva, majd ezen kb. 3 percig teljesen a város végére autózva vezet. A kis domboldalon lévő kápolna a város széléről már jól látható, az utolsó 550 m gyalogszerrel is megtehető.

Szepsi északi határában a domboldalon áll egy kis kápolna, melyet az 1831-es évben pusztító kolerajárvány áldozatainak emlékére állítottak. A járvány hat héten keresztül szedte az áldozatait, 212 szepsi lakos vesztette életét a halálos kórban. Az elhunytakat a városi kocsis, Csatlóczy szekéren szállította ki a városból. Erre a szomorú időre emlékeztet a kápolna freskója. 1872-ben ismét pusztított városunkban a kolerajárvány és újabb 34 életet követelt. A járvány elmúltával az akkori hívek Szent Rókus tiszteletére kápolnát emeltek. A kápolna csak búcsú idején van nyitva. Minden év augusztusában ünnepélyesen megemlékeznek a ragályos betegségekben elhunyt áldozatokról. A kápolna oltárképe Szent Rókus, a patrónust ábrázolja, aki Istennek szentelte teljes életét. Számtalan csodás tett, halálos kórból való gyógyítás fűződik nevéhez. A kápolna mellett található egy emlékkereszt is, amelyet 100 évvel az első pusztító járvány után állítottak 1931-ben. Szép időben a kis dombról pazar kilátás nyílik

a közeli területekre.

Dobos Zoltán, helyi szőlész és bortermelő: A „Vinum regum, rex vinorum” azaz „A borok királya a királyok bora” – a világhírű tokaji aszú – feltalálója és receptjének leírója, Szepsi Laczkó Máté szülővárosába napjainkban is érdemes ellátogatni. A Szepsibe látogatók számára a környék sokszínű, a karsztvidékre jellemző természeti szépségek sokasága is tetszetős lehet. Érdemes azonban megtapasztalni az itt élő szőlő- és bortermelők vendégszeretetét is. Egy esetleges időpont-egyeztetést követően, lehetőség van a szepsi pincerendszerhez tartozó bormúzeumban a tájegység borainak kóstolására, vagy éppen a helyi nevezetességek bemutatására és megtekintésére is. A történelmi egyházak templomai és a helyi tájház, amiben kovácsmúzeum van berendezve, is sok érdekes látnivalót rejtget. Bárki, aki az év bármely napján ellátogat a Bódva-völgyébe, mindenképpen élményekkel gazdagodva tér haza. Szeretettel várunk Mindenkit!

Jánok

**Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna,
044 05 Jánok,**

48.556279N, 20.963665E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a városon Bodolló városrész irányába fordulva és tovább haladva érhető el a szlovák-magyar államhatár közelében elterülő, Debrődtől alig húsz pernyi autótútra található a szorgos emberek lakta település.

Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna-kultuszának megálmodója, elindítója és a mai napig motorja Bankó Ibolya, a község szülötte és lakosa. Az önkormányzati képviselőasszony Pozsonyban töltött iskolás éveit alatt kapcsolódott be a magyar kultúra ápolásába. Többször részt vett a Csemadok Központi Bizottság által szervezett nyári néprajzi gyűjtéseken, ahol egyik alkalommal Szanyi Mária néprajzkutatóval hozta össze a sors. Ő is Jánokon született, viszont Budapesten keresztül Rozsnyóra, majd Galántára került. Akkoriban ő hívta fel a figyelmét arra, hogy Sziklay

Szeréna is Jánok szülötte. Ez az információ szöveget ütött Bankó Ibolya fejébe. Örömmel töltötte el, hogy a falunak van kire büszkének lennie kulturális téren. A lakosság emlékezett a Sziklay családra, de senki nem ismerte Szeréna munkásságát. Húsz évvel ezelőtt rendezték meg az első Nemzetközi Betlehemes Találkozót. Amikor Magyarország Kormánya meghirdette a nemzeti összetartozás napját, úgy gondolták, elérkezett az idő arra, hogy ehhez kapcsolják a Szerénára való emlékezést. 2013-ban első alkalommal a templomkertben lévő sírhely sírköveit tetették rendbe. Itt

nyugszik Szeréna lány és fiú testvére, továbbá ide helyezték örök nyugalomra édesapját (1929) és édesanyját (1939) is. Szeréna (1923) a Budapesti Kerepesi temetőben van eltemetve. A sírkövek felújításának átadása alkalmából a falu meghívását Szinyei András, Hatvan város alpolgármestere, Szeréna egyik unokája is elfogadta. A vele való találkozás indított el egy magasztos folyamatot.

Kezdeményezésére emlékoszlop lett állítva nagymamája, Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna emlékére, s egyúttal fel lett újítva a Sziklay család sírkertje is. András a leszármazottak között gyűjtést szervezett, a falu pedig vállalta a munkálatok kivitelezését. A következő évben az átadáskor több mint harminc leszármazott látogatott el Jánokra. Az ünnepséget a környék éneklőcsoportjai is megtisztelték jelenlétükkel. A helyi Napsugár Éneklőcsoporttal közösen elénekelték a Hitvallást. Majdnem 100 ember szájából zengett Szeréna verse, és több mint 300 ember volt jelen. Azóta június 4-én minden évben megemlékeznek Szerénáról és a Sziklay családról. A sírkert és az emlékoszlop a község legrégebbi műemléke. A Szűz Mária születése római katolikus templom bejáratával szemben található.

A „Magyar Hiszekegy” szerzőnőjének szülőfaluját 1285-ben „lanuk” néven említik először. A település a Hont-Pázmány nemzetség birtoka volt egészen a 14. századig. A település a történelem folyamán többször elnéptelenedett. 1720-ban csak két adófizetője volt, 1772-ben az írott forrásokban 9 gazdát és 4 zsellért említenek, míg 1787-ben már 46 adófizetőt jegyeznek. 1828-ban 122 háza és 908 lakosa volt. A 18. század végén Vályi András így írt róla: „JÁNOK. Magyar, és tót falu Abaúj Várm. lakosai katolikusok, fekszik Jászóhoz 2 mérföldnyire, hajdan Rákótz katonáinak, két esztendeig szállást adott. Határja csak nem minden javakkal bővelkedik.” Fényes Elek 1851-ben kiadott geográfiai szótárában így írt a faluról: „Janók, magyar falu, Abaúj vmegyében, Torna vmegye szélén: 787 r., 14 g. kath., 7 evang., 37 ref., 53 zsidó lak. Kath. par. templom. Földe termékeny; nádja a kanyaptában elég; erdeje szép. F. u. Szentimrey, Péchy s m. t. Ut. p. Meczenzéf.” Borovszky monográfiásorozatának Abaúj-

Torna vármegyét tárgyaló része szerint: „Jánok község, 96 házzal, 665 magyar lakossal, körjegyzőséggel, postaállomással. Itt van Sziklay Ede birtkos csinos udvarháza és nagy gyümölcskertészete. Régi, katolikus temploma van, melyet Péchy Farkas 1767-ben újjá építtetett.” A történelmi korokak feljegyzőik tollából olvasva elképzelhető, hogy milyen környezetből, szülőföldről indult növekedésnek Sziklay Szeréna, a Gömör vármegye nemesi származású Sziklay család sarja. Apja, ifj. Sziklay Ede Gömör vármegye főispánja, országgyűlési képviselő, anyja egerfarmosi és brezovai Brezovay Klára. A Rozsnyói Leánynevelő Intézet növendéke volt. Több verseskötete is megjelent az első világháború idején. Amikor a Védő Ligák Szövetsége pályázatot hirdetett egy ima, fohász, vagy jelmondat megfogalmazására, amely „a revans eszméjének ébrentartására” alkalmas volt, Sziklay Szeréna háromsoros fohászt küldött be, amellyel elnyerte a pályadíjat.

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában: / Hiszek egy isteni örök igazságban, / Hiszek Magyarországot feltámasztásban! Amen.”

Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna: Magyar hiszekegy

Buzita

**Büdösvíz,
044 73 Buzita,**

48.5621519N, 21.0690561E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a városon áthaladva, a Makranc és Buzita közötti 3310-es út mentén, Buzita irányába haladva az út jobb oldalán, mintegy 17 percnnyire érhető el a jellegzetes szagáról messziről felismerhető forrás.

A buzitai бүдösvíz a község egyik jellegzetessége. A falutól másfél kilométerre buzogó forrás ásványvizét sokan ismerik a környéken, mivel gyomorbántalmak esetén javallott. Hosszú évekkal ezelőtt lócákat helyeztek a forráshoz, környékét pedig folyamatosan építi, szépíti a helyi önkormányzat. Mivel az évek során egy fedett pihenőt is létrehoztak a közelében, rossz időben is fel lehet keresni a gyógyvizet adó forrást. Felirat is került mellé, amely ismerteti az ásványvíz összetételét és alkalmazásának területét. A Kassa és Csécs közötti útvonalon több információs tábla jelzi, merre találják az érdeklődők a buzitai бүдösvizet.

A buzitai malom, 044 73 Buzita,

48.532000N, 21.079722E

Megközelítés autóval: a 3310-es úton tovább haladva, nagyjából másfél kilométer után érhető el Buzita község határa. A falu központjába érkezve a szlovák-magyar államhatár felé vezető, a falut átszelő fő útvonal felsőbb részénél balra fordulva közelíthető meg a malom, amely szembetűnő formájának és nagyságának köszönhetően már a falu alsó határától is jól látható.

Buzita figyelemre méltó építménye a malom. Eredetileg a Krasznikvajdai Szentimrey család 1811-ben felépített magtára volt. 1920-ban Máthé Károly vette meg és 1922-ben gőzmalommá alakította át, amelynek motorját először fa-, majd széntüzelés hajtotta. A malom gépi berendezését a kassai Polednyák Károly cég készítette. Teljesítménye óránként 4 q volt. Őrltek itt jó minőségű gabonát és darát, egészen 1953-ig. Ezután az állami gazdaság raktározási célra és szemes takarmány darálására használta. A leélt épületet az eredeti tulajdonosai 1990-ben kapták vissza.

A felújított malmot 2014. szeptember 15-én adták át, tervezőmérnöke Kovács Dezső volt. A projekt alapján a malomban továbbképző központot működtetnek. Így tölti be azt a küldetését, amit évszázadokon keresztül

megtartott: kommunikációt, kereskedelmet, nyitottabb gazdasági kapcsolatrendszer esélyeit továbbítja, juttatja el az emberekhez. Ezen kívül kulturális célokat is szolgál.

Kassa

Városközpont, 040 01 Kassa,

48.718268N, 21.259299E

Megközelítés autóval: Szepsi irányába az 550-es főúton haladva, majd Szepsiből Kassa irányába az E571/E58 országúton folytatva 40 percen belül.

Parkolás: a belvárosi utcák többségén hétköznaponként fizetős, szombat délutántól vasárnap éjjelig ingyenes a parkolás, fizetni az automatáknál mobiltelefonos készülékekkel, készpénzzel vagy bankkártyával lehetséges. A belvárosban több fizetős nyilvános parkoló is működik, és ugyancsak parkolási lehetőséget biztosít a Fő utca déli végénél található AuPark bevásárlóközpont is.

Szlovákia második legnagyobb városát IV. Béla király 1249-ben kelt adomány- és szabadságlevelében említi először írásos formában. A Kassára közvetlenül vonatkozó legősibb okmányok IV. Béla elsőszülött fia, V. István ifjabb királynak és Erdély kormányzójának 1261-ben kelt latin adományaileve számít. Kassa egyébként Európa legrégebbi városi címereslevelét őrzi, melyet Nagy Lajos királytól kapott 1369. május 7-én.

A város mindezek mellett abból a szempontból is jelentős, hogy 1502-ig négy uralkodótól négy címereslevelet kapott. Évszázadokat átugorva, napjainkban a mintegy 250 ezer lakossal büszkélkedő nagyváros modernkori történetét ezekkel a szavakkal prezentálják a település hivatalos honlapján: kelet és nyugat, észak és dél Kassán találkoztak. A kereskedelmi utak kereszteződése alkalmas hely volt a pihenésre és a letelepedésre. A

város megerősödött, erejét háromsávú védőfal őrizte. Annakidején Buda után, a Magyar Királyság második legjelentősebb városa volt. Kassa mai történelmi központjának dominánsát, a szebbnél szebb történelmi épületekkel teli, mintegy 1000 méter hosszú sétány alkotja, melyeket egykoron királyok és grófok látogattak, de a nemesség jelentős képviselői is itt éltek. A királyi város máig megmaradt ereje, dicsősége és becsülete éves szinten turisták tízezrei előtt fedi fel titkát. A magyar vonatkozású történelmi épületek mindegyike saját történetet mesél az ide érkezőnek. A belvárosban található építészeti gyöngyszemek sokasága a régmúlt idők mestereinek ügyességét, kreativitását bizonyítja, a Fő utcától nem messze található parkok és zöldövezetek könnyed felüdülést, a kisiparosok utcácskája pedig a legérdekesebb, ma is élő és létező mesterségek szépségét fedi fel. A forró nyári napokon a sétány kellős közepén található zenélő szökőkút biztosít üde felfrissülést, télen pedig megannyi kávézó, étterem és számtalan hangulatos kiskocsmacsalogtatja be a széles utcákon téblálgató látogatót egy csésze kávéra, egy pohár forralt borra vagy egy pofa helyben főzött sörre.

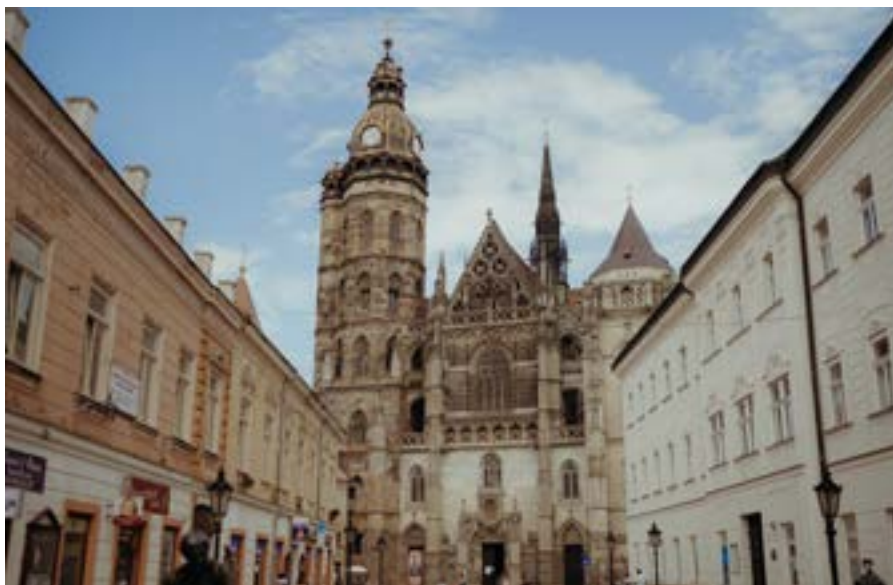
Wick Béla, római katolikus pap, tanító: A magyar nemzeti múlthoz való kegyeletos ragaszkodás Kassa polgárainak a lelkében, nyelv, vallás, társadalmi tagozódás különbsége nélkül mindenkor élt, még azokban is, akik a magyar haza más részéről vagy idegen földről azért telepedtek ide, hogy a város őslakosságának sorsközösségét magukra vállalják. Ezért a múltban Kassán mindenki magyarnak, becsületes, jó hazafinak tartotta és vallotta magát, miként a hazában másutt is mindazok, akik a földrajzi, gazdasági és történelmi egységbe forrott nagy Magyarország igazlelkű, jószándékú, hűséges polgárai voltak. Méltán vonja hát magára Kassa városa minden magyar ember őszinte érdeklődését, hogy megismerje annak vátozatos, mozgalmas múltját, nemzeti jelentőségét, történelmi időkről beszélő képét, műemlékeit, intézményeit, társadalmi és kulturális életét. (Részlet az 1941-ben Kassa története és műemlékei címmel megjelent könyvének előszavából).

**Szent Erzsébet-székesegyház,
Hlavná ulica 4, 040 01 Kassa,**

48.7202694N, 21.2582156E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogosan: a vasútállomástól a Malom utcán át 8-10 percen belül, az autóbusz-pályaudvartól 10-12 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Alžbetina, Mojmirova, Timonova, Rooseveltova, Mäsiarska utca) gyalogszerrel 5 percen belül.

Kassán már a XIII. században létezett egy az Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére épült templom. A jelenlegi Szent Erzsébet-dómot egy előtte létezett egyhajós csúcsíves templom helyén a XIV. század második felében kezdték építeni. A XV. század folyamán a polgárság áldozatkészségéből, illetve Zsigmond és Mátyás király támogatásával tovább épült, kiváló művészi beltere ma is elkápráztatja a benne megfordulókat. 1556-ban tűz pusztította, később többször is javították, végül 1877 és 1896 között Steindl Imre tervei szerint újjáépítették. Északi tornya 1755-ben, déli Mátyás-tornya 1904-ben nyerte el mai formáját. A dóm altemplomában temették el Rákóczi Ferenc 1906-ban Rodostóból hazahozott hamvát. Márványkoporsóját magyar nemzeti színű szalagos koszorúk

borítják. A dóm belülről akár magyar nyelvű idegenvezetéssel is bejárható, a szintén látogatható északi torony tetejéből pedig pazar kilátás nyílik a városra.

Pásztor Zoltán püspöki helynök: A művészet prófétái küldetése, hogy előrelátóan kiemelve a semleges környezetből a helyet, az anyagot és a cselekedetet, amelyek aztán évszázadokon keresztül újra meg újra az ember napi életterét adják. Ehhez az előrelátó küldetéshez a művészeknek szüksége van rendíthetetlenül biztos viszonyítási pontokra: Istenre, hazára, igaz múltra, családra, tanítókra, barátokra, emberségre, becsületre, és valódi tartalommal megtöltött gondolatokra. A Szent Erzsébet – főszékesegyház, vagyis a kassai dóm, ennek a biztos viszonyítási pontnak az erőt adó, bátorító jele. Ezzel a templom

kiemelkedő helyet tölt be az Egyház és a város történelmében és jelenében, a város idegenforgalmában, illetve keresztény hitünk megélésében. A templom célja - a hitéleti szempontok feltétlen elsőbbségének szem előtt tartásával, „mivel a templom szent hely, az Isten háza” - 1374 körül elkezdett építése óta változatlan: emberkéz által alkotott szépségein, az itt játszott zenén és az élő keresztény közösségen keresztül minden idelátogatóval éreztetni a világot teremtő és minden embert üdvözíteni akaró Isten szeretetét. A kassai dóm nemcsak a hit, hanem történelmünk egyik zarándokhelye is. 1906-ban itt temették újra a Nagyságos Fejedelemeink és bujdosó társainak a törökországi Rodostóból hazahozott hamvait. A templom falán magyar és szlovák hálatablák hirdetik: az ősi falak között él az emlékezet és él a hit. Elöl a csodás szárnyas oltár, jobbra, a hatalmas üvegablakokon magyar szentek. A szentély gótikus főoltára - Európa egyik legnagyobb szárnyas oltára. Középső szekrényének díszé három faszobor. Középen Mária áll a Gyermekekkel, balján Szent Erzsébet, Keresztelő János édesanyja, jobbján pedig az Árpád-házi szent látható. A dómban számos egyéb értékes műalkotás látható, mi azonban a főoltár kettős dupla szárnyának képeiből szeretnénk néhányat bemutatni a kinyitott szárnyakon ábrázolt Erzsébet egész életéből vett 12 jelenetet. A kinyitott oltárszárnyakon a következő hat-hat táblakép látható a szárny bal alsó sarkától kiindulva, a bal-jobb táblák sorrendjében (alulról felfelé): A bal oldali oltárszárnyon: Erzsébet születése, eljegyzése, látomása, az ágyába fektetett belpoklos csodája, Erzsébet az angyalok köntösében, és

búcsúja férjétől. A jobb oldali oltárszárnyon: kiűzetése Wartburgból, Erzsébet és a hálátlan koldusasszony, a belpoklos fűrésztése, Erzsébet beteget ápol a kertben, a szent halála, felvétele a sírból. Minden esztendőben kiemelkedő ünnep november 19-e a Szent Erzsébet-dómban. Erzsébetnek nem csak a szociális érzékenysége volt példaértékű, hanem a családi élet, a női lét minden szakaszát példaértékű módon valósította meg. Erzsébet nem olyan magától értetődően lett szentté, mint azt gondolnánk. Tudatosan tett ezért, és Jézustól tanulta mindazt, amit a maga korában ott és akkor megvalósított. Nagy szükség van arra, hogy ma és a jövőben is éljenek hozzá hasonló lelkületű lányok, asszonyok, hívő Krisztus követők.

**MaJel,
Alžbetina ulica 42, 040 01 Kassa,**

48.7192922N, 21.2533039E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogosan: a vasútállomástól a Malom utcán át 15 percen belül, az autóbusz-pályaudvartól 15-20 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Alžbetina, Mojmirova, Timonova, Rooseveltova, Mäsiarska utca) gyalogszerrel 5 percen belül.

A kassai MaJel, vagyis a Magyar Jelenlét Háza a kassai Rovás Alkotóközösség sikeres projektjének a neve, amely által Kassa belvárosában egy nivós művészeti és kulturális központot hoztak benne létre. A központban található a FiguratiF Galéria kortárs képzőművészeti kiállító terem, amelyben a kiállítások mellett különféle előadások, könyvbemutatók, író-olvasó találkozók, konferenciák és zenei estek történnek, de ugyancsak ebben a komplexumban található a B!stRovás nevű magyar vendéglátóipari egység is, amely a nappali/ könyvtár jellegnek köszönhetően szintén gyakran helyszíne kisebb kulturális és művészeti eseményeknek. Az épületben található a Kolár Péter Könyvtár és olvasóterem is, amelyet Kolár Péter egykori kassai színházigazgató és Csemadok-elnökről neveztek el, a benne található, több mint 1700 darab kötet a néhai kultúraszervező hagyatékából származik. A MaJel Rovás

Központot az 1994-ben alapított, több mint 25 éves múlttal rendelkező Rovás művészeti egyesület működteti 2017 óta. Céljuk, hogy általuk Magyarország kulturális, művészeti és gazdasági vonalon is jelen tudjon lenni Kassán.

Kovács Ágnes, a MaJel igazgatója: Ha a Nagyságos Fejedelem városában a magyar vonatkozású látnivalókat emlegetik, ama régiek mellett érdemes megemlíteni az újonnan létesült helyeket is. Közöttük a MaJelt. Már a neve is jelzi, hogy a hely nincs híján magyaroknak. Itt aztán nagykanállal fogyasztják a kultúrát és a művészeteket. A galériában az aktuális kiállítások mellett a műalkotások alakulását is nyomon követhetik, a könyvtárban pedig egy finom kávé mellett jobbnál jobb könyvekbe mélyedhetnek el. A szellem tápláléka mellett pedig a testnek is megadhatják azt, amit délidőben vagy alkonyatkor megkövetel - nemes nedük kíséretében a magyar éttermünkben.

**Márai Sándor Emlékkiállítás,
Mäsiarska ulica 35, 040 01 Kassa,**

48.7230661N, 21.2547292E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogszerrel: a vasútállomástól a Malom utcán át 10- percen belül, az autóbusz-pályaudvartól 15-20 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Alžbetina, Mojmirova, Timonova, Rooseveltova, Mäsiarska utca) gyalogszerrel 5 percen belül.

Az elmúlt 30 évben több ízben nyitották meg, rendezték át és zárták be a Márai emlékszobákat, termeket, kiállításokat. Első alkalommal 1998-ban nyitották meg, később a Petőfi Irodalmi Múzeum majd a Visit Košice rendezett tárlatot a kassai Mészáros utcában fekvő ház földszintjén, ahol a család csaknem 20 évig lakott. A 220 m² területen fekvő 7 szobában a család eredeti bútorai és tárgyai várják az érdeklődőket. A kiállítás bemutatja Kassa történetét, az író ott töltött éveit időrendi sorrendben. Emellett fényképek, idézetek, felvételek szemléltetik a további sikereit és az utána következő életszakaszát. 2020. januárjában az emlékkiállítás múzeumpedagógia részlegét is megnyitották a látogatók előtt, melyeket elsősorban az általános, illetve a középiskolás tanulók számára alakítottak ki. A XXI. században a kiállítások alkotói igyekeznek a vizualitáson túl egyéb érzékszerveinkre is hatva gazdagabb élményt nyújtani. A Márai Sándor Emlékkiállítást ebből a célból különböző fából készült, edukatív játékokkal, képregénnyel, memóriajátékkal, satírozópanelekkel, képkiforgatóval, kockákkal és mágneses táblával egészítették ki, melyek segítségével a legapróbb látogatók motorikus képességét, memóriáját, megfigyelőképességét és logikus gondolkodását szeretnék fejleszteni.

Ötvös Anna kassai történész: A látogatót Márai Sándor idézetei vezetik végig a kiállításon, amely időrendben és tematikusan mutatja be az író életét és életművét. A szövegeket különféle fotók, portrék, dokumentumok és kötetek egészítik ki. A technikai eszközök segítségével képeket nézhetünk meg a korabeli Kassáról, fényképeket láthatunk az író családjairól, meghallgathatjuk Márai Sándor, Lola, illetve Radványi Géza hangját, és olvashatunk is róluk. A kiállításban található bútorok eredetiek. A Grosschmid család egykori bútorai a Márai

Sándor kiállításokat évtizedek óta támogató Jáky családnak köszönhetően kerülhettek Budapest után újra Kassára. A kiállításban helyet kap az író felesége, Maztner Ilona – Lola – is, akivel több mint hat évtizeden keresztül éltek együtt, aki műveinek első olvasója volt, és aki egész életében segítette és támogatta férjét az alkotásban. Radványi Géza filmrendező, az író öccse, szintén szerepel a kiállításban, értékes hangfelvételeken mesél az egykori Kassáról, családi házukról, iskolai tanulmányairól. Részleteket is megnézhetünk egy-egy filmjéből.

**Kelet-Szlovákiai Múzeum,
Námestie Maratónu Mieru 2, 040 01 Kassa,**

48.7272481N, 21.2533144E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogszerrel: a vasútállomástól a Malom utcáról a Fő utcára jobbra térve 10 percen belül, az autóbusz-pályaudvartól 15 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Mäsiarska, Strojársená, Komenského utca) gyalogszerrel 5 percen belül.

A Kelet-Szlovákiai Múzeum az egyik legrégebbi múzeum Szlovákiában. Még 1872-ben alapították Felsőmagyarországi Múzeumi Egyletként azzal a céllal, hogy Kassa és környékének emlékeit összegyűjtse, ővja és bemutassa. A múzeum ma 500 000-nél is több tárgyat kezel és három ágazatra specializálódik: természettudományi, történelmi és művészettörténeti szakra. Az állandó tematikus tárlatok közé tartozik például a Kassai Aranykincs, amely a leggazdagabb arany pénzérme lelet Szlovákiában; a Kárpátok természetrajza c. természettudományi kiállítás, több mint 1100 darab közzettani, több száz állat- és növénytani kiállítási tárggyal; a Művészetek századai c. művészettörténeti kiállítás; Rodostó - II. Rákóczi Ferenc emlékháza; a Mesterségek Háza; a kelet-szlovákiai műöntészetéről szóló kiállítás; a körmösi fatemplom; vagy az Orbán-torony a benne kiállított viaszfigurákkal.

Pollák Róbert, a Kelet-Szlovákiai Múzeum igazgatója: A kassai Kelet-Szlovák Múzeumot 1872-ben alapították Felsőmagyarországi Múzeumi Egyletként.

A Hóher-bástya toldalékpéleteként épített, 1991-ben megnyitott II. Rákóczi Ferenc Emlékház és a benne található Rákóczi kiállítás leírja a fejedelem életét, a kuruc felkelést, II. Rákóczi Ferenc földi maradványainak Kassára szállítását, valamint a törökországi száműzetésben töltött éveit.

**A kassai vár és a várhegyi kilátótorony,
Kavečianska cesta, 040 01 Kavacsány,**

48.7638031N, 21.2258000E

Megközelítés autóval, autóbuszal vagy kerékpárral: a belvárosból Kassa-Észak városrész irányába, majd onnan a Kavacsány városrésztől nem messze található kilátótorony felé tovább haladva nagyjából 15 percnyi autótútra, a városi tömegközlekedési vállalat 29-es számú autóbusz-járatával 20 percnyi buszozásra van. Mivel a várhoz vezető kavicsos útra gépjárművel tilos behajtani, a lenti parkolótól számítva fél órán belül szinte bárki játszi könnyedséggel felsétálhat a vár máig megmaradt részeihez. Akik két keréken érkeznek, azok a várhegy lábánál található parkoló után helyenként komolyabb emelkedőkre számíthatnak, de némi erőfeszítéssel öt-tíz percen belül ők is feljuthatnak a kilátóhoz.

A kassai vár a várostól északnyugatra, a Hernád folyó jobb partján kimagasló, 466 méter magas Várhegyen állt. Az írásos feljegyzések többsége szerint a várat valószínűleg az Aba-nemzetiségbeli Amadé nádor kezdte építeni. Az 1300-as évek legelején az utolsó Árpád-házi uralkodó, III. Endre halála után Kassa és az Amadé egymással harcoltak a félbemaradt várért. A harcot végül a Bebek-család nyerte, így ők lettek a vár új tulajdonosai is, de mivel a lakosok azt állították, hogy a vár hozzájuk tartozik, a Bebek-hosszú időközön át a lakosokkal is harcban álltak. Uralkodói beavatkozásra a vár végül a városé lett, de miután a lakosokat nem a vár, hanem csak a hozzá tartozó földterületek érdekelték, ezért nem törődtek vele, így a vár hanyatlásnak indult és az évek során majdhogynem teljesen eltűnt a föld színéről. A vár modernkori története valójában a folyamatos felújításokról és a körülötte zajló rendezvényekről szól.

A gyerekekkel érkezőknek sincs mitől tartaniuk, a vár melletti területen a legkisebbek szórakoztatására is gondoltak. Legalább három hinta, egy kisebb mászófal, egy kötélpálya, kisebb-nagyobb hintalovak és megannyi más kültéri játékelem várja őket. A város irányába tovább haladva egy, a középkorból ismert egyszerű parasztházat, egy korhű kovácsműhelyt, illetve néhány háziállatnak helyt adó, fából épült istállót is megcsodálhatunk. A kilátótorony és a tőle délkeleti irányba található fémszerkezetes platform innen már valóban csak egy kőhajításnyira van. A négy lábon álló építményen három kilátóteraszról

szemléltethetjük meg a környező tájat. A torony csak a nyári hónapokban, pontosabban július 2. és augusztus 31. között látogatható, mégpedig kedden és pénteken 10 és 18 óra között, valamint hétfőnként 10 és 19 óra között. A 120 cm-nél alacsonyabb gyerekek számára a belépés ingyenes, a magasabb gyerekek és a 60 év felettieknek a belépődíj 50 cent, a felnőttek pedig 1 euróért csodálhatják meg a kilátást.

Szaszák György, kassai újságíró, publicista: Alattunk a város, felettünk az ég - és hogy ez a látvány milyen érzéseket vált ki az emberben, arra a választ ki-ki akkor kaphatja meg, ha Kassa északi részén feljön erre a Várhegyen létesített 21,5 méter magas kilátóra! Mikor először jártam itt, a látvány engem is lenyűgözött, egyben a térség múltja iránt is felkeltette az érdeklődésemet, mert roppantul hihetetlennek tűnt, hogy a magyar történetírásban nincs hiteles nyoma annak, hogy ezt a hatalmas erődítményt, ezt a várat - melynek a falvastagsága a feltárt részek tanúsága szerint elérte a 3,5 métert - kik építették?!

**Kassai kazamaták és a Rodostói ház,
Hrnčiarška ulica 7, 040 01 Kassa,**

48.7226311N, 21.2601039E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogszerrel:
a vasútállomástól a Malom utcán át 5 percen belül, az autóbusz-pályaudvartól
8 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Hrnčiarška, Podtatranského,
AuPark parkolóház, vasútállomás előtti parkoló) gyalogszerrel 5-8 percen belül.

A Hóhérbástya a kassai középkori várfalak legszebb példája és a Szlovákiában fennmaradt legnagyobb bástya, amely a városba vezető egyik kaput, a Festett Kaput védte. A Hóhérbástya udvarán egy török épület másolata áll, amely egy kis egzotikus hangulatot kölcsönöz Kassának. Az eredeti épület a törökországi Rodostóban (ma Tekirdag) áll. A Rodostóban ma a Kelet-Szlovákiai Múzeum állandó tárlata látható, amelyet II. Rákóczi Ferenc emlékének szenteltek. A kiállítási tárgyak alapján jobban megismerhetjük a fejedelem hétköznapijait, életvitelét a száműzetés alatt, a felkelést, amelynek élére állt, illetve 1906-os újratemetésének körülményeit, amikor a Szent Erzsébet-dómban örök nyugalomra helyezték hazaszállított földi maradványait. A

tárlat domináns része az eredeti formájában megőrzött ebédlőbútor, amelyekből többet Rákóczi saját kezűleg alkotott. A kiállítást a korabeli fegyverek, képzőművészeti alkotások, a felkelés idején veretett pénzérmék, korabeli török bútordarabok és a fejedelem személyes tárgyai egészítik ki. II. Rákóczi Ferenc szobrát 2006-ban leplezték le az épület előtt.

Balassa Zoltán, újságíró, helytörténész:
A Hóhérbástya udvarán áll a Rodostói ház, II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőházának egyik fele, melyet Rodostóból (török nevén: Tekirdag) szállítottak Kassára 1906-ban.

Annak felépítésére azután sokáig nem került sor. Addig a Fő utca 37-es sz. háznak a pincéjében helyezték el becsomagolt épületelemeit. Bródy Frigyes (1866–1937), a ház tulajdonosa saját hatalmas

pincéjét ajánlotta föl erre a célra, mivel a múzeum nem rendelkezett olyan hatalmas raktárhelyiségekkel. Amikor meghalt, az új tulajdonos találta meg a ládákat, ami akkor szenzációként hatott. Az eredeti elképzelés az volt, hogy víz mellé kellene fölépíteni, hiszen a ház Rodostóban a tenger partján állt. Végül a Hóhérbástya udvara mellett döntöttek. 1940–1943 között Lux Kálmán (1880–1960) tervei szerint építették föl egy földszintes házra, melynek alaprajza azonban nem azonos az eredeti épületével. Ő a lillafüredi Palota Szálló tervezője (1926–28). A Rodostói házat 1945 után fejezték csak be. A múzeum akkori igazgatója, Márkus Mihály levelezett ebben az ügyben. Bizonyára azért járt sikerrel, mert még egy Sztálin idézetet is beiktatott mondandója alátámasztására. Azután sokáig raktárhelyiségek és műhelyek működtek benne. Sőt, egy időben az épületben lakott Pásztor János régész, a családjával. 1968-ban szerették volna megnyitni, de a szovjet invázió ezt megakadályozta. Csak a rendszerváltást követően kerülhetett erre

sor. Közben az épületet magyarországi szakemberek felmérték abból a célból, hogy Törökországban az elhozott rész másolatát építsék meg. Ez meg is történt. Végül 1991-ben nyitották meg a nagyközönség előtt. Annak legvonzóbb része a fejedelem ebédlője, melyet eredeti szépségében állítottak helyre. Ez egy 6x10 m-es festett és faragott falburkolatú díszterem, amelyet két sorban 12–12 ablak világít meg. A helyiségben áll egy festett karosszék, melynek eredetijét maga a fejedelem készítette. 1945-ig a szék eredetije Kassán volt. Azután került a múzeumok közti cserével a Magyar Nemzeti Múzeumba. A másolatot az akkori házelnök, Szili Katalin hozta volna, de mivel Szlovákia megerősítette a benei dekrétumokat, tiltakozásul nem jött el, csak a szék került a múzeumba. Érintőképernyőn megtekinthetjük a fejedelem és bujdosótársai 1906-os temetését. Részesei lehetünk ennek a nagy eseménynek. A kiállított dokumentumok és tárgyak a fejedelem korát, rodostói éveit, temetését és a ház építését idézik.

**Szlovák Műszaki Múzeum,
Hlavná ulica 88, 040 01 Kassa,**

48.7242178N, 21.2558414E

Megközelítés kerékpárral (helyszínen kölcsönözhető) vagy gyalogosan:
a vasútállomástól a Malom utcán át 8-10 percen belül, az autóbusz-pályaudvartól
10-12 percen belül, a legközelebbi nyilvános parkolókból (Alžbetina, Mojmirova,
Timonova, Rooseveltova, Mäsiarska utca) gyalogszerrel 5 percen belül.

A Szlovák Műszaki Múzeum az ország műszaki fejlődésének bizonyítékát gyűjti és értékeli. Az intézmény folyamatosan több oktató jellegű tárggyal is bővíti gyűjteményét. Míg néhány kiállítás a szlovákiai műszaki fejlődés történetét mutatja, addig az asztronómia után érdeklődők a planetáriumot is felkereshetik. A gazdag gyűjtemény a bányászatot, kohászatot, kovácsmesterséget, órásművészetet, gépipart, energetikát, iroda- és textilgyártó gépeket, nyomdászatot, elektrotechnikát, földmérést és gépészetet, fényképészeti és kinematográfiai technikát, vasúti és gépjármű közlekedést is bemutatja. A múzeum jelenleg több, mint 33 ezer darab kiállítási tárggyal rendelkezik.

Zuzana Šullová, a Szlovák Műszaki Múzeum igazgatója: A múzeumok olyan egyedülálló intézmények, amelyek egészen a Krisztus előtti évezredekbe nyúlnak vissza Mezopotámia korából. Az emberiség kezdeti gyűjtői törekvése a mai emlékezetformákig és az alapintézményekig, megbecsült tudományos intézményekig alakultak ki. A múzeumok napjainkban a nemzet azon objektív emlékeit testesítik meg, melyek

elfogulatlan képet építenek a valóságról. A Szlovák Műszaki Múzeum az őseink kivételes képességeinek örökségét, valamint a tudomány és a technológia alapvető területein tett erőfeszítések eredményeit örökíti meg. Minden látogató - még a tudományos felfedezések, a műszaki találmányok rajongói, illetve a művészet iránt érdeklődők is - oktatást és örömet találhatnak múzeumunk fiókjainak állandó kiállításában. A tárlatok, kísérő események, különféle műhelyek vagy alkalmi események sokféle kínálatában múzeumunk rendszeresen hoz élményeket, ugyanakkor gazdagítja a tanulással szerzett ismereteket a látogatók minden korosztálya számára. A Szlovák Műszaki Múzeum 30 állandó kiállítást működtet Szlovákiában, ebből 25 a Kassai régióban található. Legyen szó a Kassai Fő utcai székházunkról, a Kassai Repülési Múzeumról, a budaméri (Budimír) kastélyról, a mecenzéfi (Medzev) Schuster család múzeumáról és a mecenzéfi hámról, vagy a szepesbélai (Spišská Belá) J. M. Petzval múzeumról, a látogató számára a felfedezés és az inspiráció öröme garantált.

Somodi

**Somodi Madármegfigyelő Központ,
044 01 Somodi,**

48.6163000N, 20.9151972E

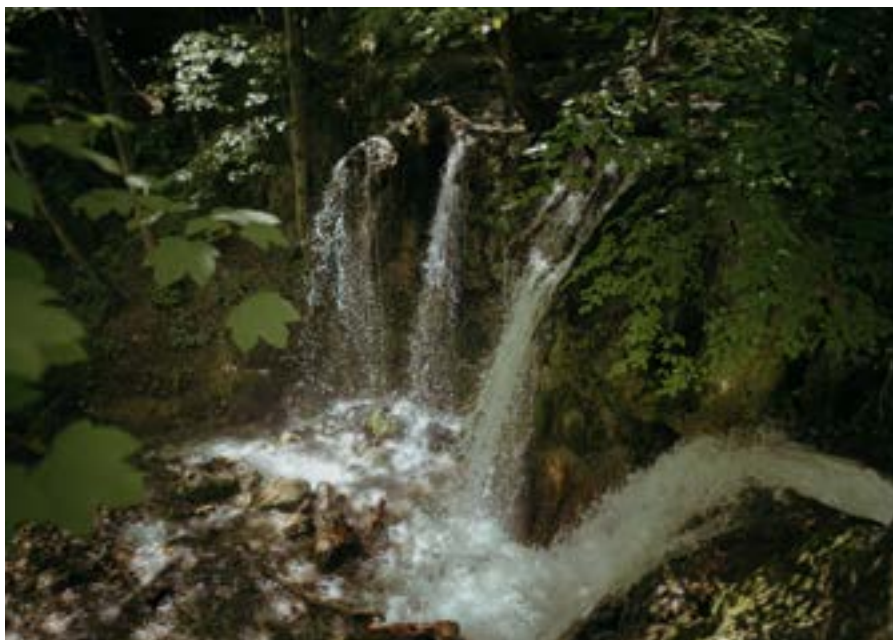
Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város végén található benzinkútnál az E58-as útra Rozsnyó irányába fordulva, azt követően Somodi település végén az utolsó kereszteződésnél ismét jobbra fordulva 20 percen belül közelíthető meg a központ. Mivel a kereszteződéstől egy kátyúkkal teli, kitaposott földút vezet, ajánlatos az ilyen célokra megfelelő gépjárművel érkezni. Mivel a földutat a helyi kőbányához tartozó magánterületet is keresztezi, a kőbánya recepciójánál érdemes megemlíteni a látogatás célját és az ott tartózkodás tervezett időtartamát.

A Szepstől néhány kilométerre fekvő Somodi település határában gazdag élővilág rejtőzik. A Szlovák-karszt Nemzeti Park határán elterülő mocsarak - minden egyéb mellett - a migráló és fészkelő madarak számára is kiváló élőhelyként szolgálnak. A Somodi Madármegfigyelő Állomáson már 1998 óta tart a szárnycsok hosszútávú megfigyelése és kutatása. Az ornitológiai tevékenységek kezdete egészen 1998-ba nyúlik vissza, amikor a Somodi Madármegfigyelő Állomás négy alapítója megpróbálta elvégezni az első madarak befogását. A változatos összetételű élőhely, a Szlovák-karszt lábánál található rendkívül száraz és meleg lejtők, és a nyílt vízfelület tökéletes volt a feladat végrehajtására. Már az első befogások után nyilvánvaló volt, hogy a somodi mocsaras területek gazdag madárfajokkal rendelkeznek, amelyek egész évben itt tartózkodnak. Az állomás másik

célja a madarak tavaszi és őszi vándorlásának nyomon követése, az Európából Afrikába és visszafelé irányuló, délkeleti migrációs útvonalon.

L'uboš Korytár, a Kassai Állatorvosi és Farmakológiai Egyetem Epizootológiai és Parazitológiai Karának szakmai asszisztense: A somodi állomást elsősorban faunális és állatgyógyászati kutatásra használjuk, de fenntartója nagy hangsúlyt fektet a madarakra és a velük kapcsolatos egyedi ismeretterjesztésre is. Évente több száz ember - iskolai csoport és egyéni túrázó - látogat el hozzánk, hogy megfigyelje az állatokat és tanuljon a szakértői munkánkból. Kutatócsoportunk mindezek mellett évente számos rendezvényt is lebonyolít a térségben, hogy tudásunkat másoknak átadva hozzájáruljunk a természet működésének jobb megértéséhez, illetve az emberek és a madarak közti kapcsolatok javításához.

**Az áji vízesések,
044 02 Áj,**

48.6401658N, 20.8488925E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából Szepsin át az E58-as úton Rozsnyó irányába fordulva, majd Torna község kereszteződésénél a fő útvonalról jobbra fordulva 25 percen belül közelíthető meg a falu felső végében, a Hacsava zsáktelepüléshez vezető útvonal bal oldalán zúgó vízeséssorozat. Annak ellenére, hogy az információs táblákkal is megjelelt, több részből álló vízesés az út közvetlen közelében található, a kimondottan szűk, kanyargós szakasz miatt érdemes figyelembe venni az útjelző táblákat és csak ott parkolni, ahol a gépjárművek nem akadályozzák a közúti forgalmat.

A Szádelői-völgytel csaknem párhuzamosan elhelyezkedő Áji-szurdokvölgy egyik érdekessége az áji vízeséssorozat, melyet a kisebb-nagyobb teraszokról lezúduló Garádics patak alkot. A patak csörgedezése és a vízesés zúgása már a falu határában jól hallható, ami igazán sajátos hangulatot ad a településnek. A vízeséssorozat legmagasabbja

6,6 méter magas, de további három magassága is meghaladja a 4 métert. Míg a forró nyári napokon a völgy kanyargó medrében kellemes lehűlést biztosít a patak környéke, a keményebb téli hónapok során nem egyszer megesik, hogy a vízesések gyönyörű jégszobrokká változnak át. Ilyenkor a teraszokról helyenként 5-6 méteres jégcsapok nyúlnak a mélybe.

A "hollywoodi" angyal, 044 02 Áj,

48.6287414N, 20.8572536E

Megközelítés autóval: a településre megérkezve a falu határát jelző táblától nagyjából kétszáz méterre jobbra fordulva, a helyi köztemető mentén közelíthető meg a már messziről is jól látható, egy hollywoodi kasszasikerből ismertté vált szobor.

Áj községét az a 15 méter magas angyal ékesíti, mely egy 2000-ben forgatott hollywoodi kasszasiker forgatása után maradt a faluban. A filmet a faluhoz közeli Áji-fennsíkon, valamint a Szádelői-völgyben forgatta az amerikai Universal Pictures csapata, a filmhez való kellékeket, köztük az óriási szobrot a falu futballpályáján felállított műhelyben készítették. A szobrot a jelenetek rögzítése után a stáb hálája jeléül a falu lakosainak ajándékozta, de mivel a forgatás három közeli település határában történt, nem volt könnyű eldönteni, ki kapja a szobrot. Az angyal végül Ájban maradt. A faluba a forgatás óta sok turista érkezik, a polgármester szerint az embereket legjobban a szobor érdekli, viszont sokan meglepődnek, mert a monstrum nem kőből, hanem kemény polisztirolból készült. Az angyal eredeti mása

Jugoszláviában található, pontosan ott, ahol a film többi részét forgatták. A szobrot a falu bizonyos időközönként felújítja, a külföldről érkező turisták miatt pedig a magyar és a szlovák jelzőtáblákon kívül nemrégiben angol nyelven is feltüntették a helység legérdekesebb látnivalóit. A félszárnyú angyal az Owen Wilson és Gene Hackman által játszott Ellenséges vonalak mögött című filmben látható.

Farkas Gyula, Áj polgármestere: Egész éven jönnek a vízeséshez a turisták, de a mélybe nyúló jégszobrok látványa még jobban felkelti az emberek érdeklődését. Szinte minden nap jön valaki, hétvégén a legtöbben. Vannak, akik csak a véletlenül, idetévedésük során bukkannak rá, de nagyon sokan a gyönyörű környezet és a szobor története miatt látogatnak el hozzánk.

Torna

Tornai vár, 044 02 Torna,

48.6109064N, 20.8748683E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város végén található benzinkútnál az E58-as útra Rozsnyó irányába fordulva,

Somodi és Torna települések érintésével megközelítőleg 15 percen belül érhető el a 14 kilométerre fekvő település és a felette kimagasló vár, pontosabban annak maradványa.

A várat 1357-ben Nagy Lajos király engedélyével a Tornay fivérek építették. A Gömörből a Szepességbe vezető útvonal védelmét látta el, később Torna vármegye központja lett. A 15. században husziták ostromolták a várat, majd a század vége felé Mátyás király vette át az uralkodást, ekkor került az ő keze alá a vár irányítása is. A várat később átépítették, új ágyútoronyokat és rondellákat alakítottak ki rajta. A várat a kurucok többször is elfoglalták és innen irányították az elnyomó Habsburg-ellenes felkeléseiket, melyek évekkal később a vár vesztét jelentették. A vár védműveit 1685-ben császári parancsra lerombolták, azóta egyre romosabb állapotba került. Utoljára az 1848-as szabadságharcosok találtak benne menedéket, de egy tűzvész a várat végleg lakhatatlanná tette. Szinte teljes lerombolását a II. világháborús események okozták. Torna vára jelenleg a Kassa és Rozsnyó közti főútvonal egyik meghatározó pontját képezi.

Megyeháza, 044 02 Torna,

48.5974181N, 20.8766808E

Megközelítés autóval vagy kerékpárral, gyalogosan: a vártól nagyjából két kilométerre, a falu központja felé indulva, majd onnan a Fő út mentén déli irányban haladva a Fő út és a Megyei út sarkán található az egykori megyeháza szebb napokat is megélt épülete.

A tatárjárás után, a második honalapítás idején alakították ki a karsztos vidéket uraló, gazdag erdőket vigyázó erdőispánságot, és akkor építették a Szádelői-völgyre csatlakozó mészkőszirtre Torna várának legrégebbi részeit. A Magyar Királyság legkisebb vármegyéjeként számon tartott Torna vármegyét egykor kristálytisza vizű folyók, nemesfémeket és vasat rejtő érchegeység és hatalmas erdőségek jellemezték. A tatárjárás után alakították ki az alig 600 négyzetkilométernyi, mindössze 42 települést magában foglaló közigazgatási egységet, melynek önállóságát elsősorban a megyei hivatalok támogatásához szükséges pénz nehéz előteremthetősége veszélyeztette folytonosan. Be kell azonban vallani, hogy a vármegye racionális fenntarthatósági elvek szerint nem volt teljesen életképes. Emiatt

többször is próbálkoztak összevonásokkal, többek között például II. József, viszont az ő megyeösszevonása sem lett tartós. A Bach-korszakban is elvették a legkisebb megye önállóságát, míg végül 1881-ben országgyűlési döntéssel csatolták Torna vármegyét Abaúj vármegyéhez. Az értékeire és kitartására mindig oly büszke tájon élők, talán éppen a fenyegetettség miatt 1820-ban a megye anyagi erejét összesítve igen szép, reprezentatív megyeházát építettek. Ebben a hivatalok és a főispáni hivatal működött, valamint itt volt a megyegyűléseknek helyet adó nagyterem is. Amikor a megyeháza teljes fényében pompázott, a település legdominánsabb világi építménye volt, ékes díszje Torna városának, amely ma már csak nagyközség. Ez a kétszintes, kelet-

nyugati irányba tájolt, U alakú, tekintélyes belső udvaros, keleti traktusában gazdasági épületrészekkel is bíró megyeház, szép példája a késő barokk, klasszicista építészetnek. Nyugati főbejárata fölé timpanon emelkedik, ebben két bőségszaru fogja közre a megyecímert: a koronás, kitárt szárnyú sast. Az egykori építetők minden bizonnyal célzatosan faragtatták meg a bőségszarukat, hogy szimbólumuk gazdagságot hozzon a megyeházára. Sajnos a kívánságuk nem teljesült. A romos vármegyeház belső elrendezését ma már csak sejteni lehet, az évtizedek óta tető nélkül álló, beázott termek szinte mindegyikén beomlott már a földem, ami mozdítható és újrahasznosítható volt, már mind elvitték. A megyei rend épületét szeméttel hordták tele, hol kétméternyi, hol térdig érő bűzös hulladékhegyek állnak mindenütt, benne nő a gaz, és rácsálók hada futkározik a főispán meg a megyei hivatalnokok egykori termeiben. A II. világháború után a Jednota fogyasztási szövetkezetnek voltak itt irodái és raktárai. Ez még mindig egyféle védettséget adott, karbantartást biztosított a jobb sorsot érdemlő ingatlanoknak, amely sorsát még az önálló Szlovákia megalakulása előtti, 1991-

ben lezajlott vadprivatizáció pecsételte meg végleg. Azóta a vármegyeház állapota gyorsan romlik.

Surovec Róbert, a Castrum Thorna polgári társulás alelnöke: Már a felvezető út önmagában véve is élményekkel teli: gyönyörködhetünk a sziklákba vájt keréknyomokban, melyeket évszázadokon keresztül az erre közlekedő ló vontatta kocsik alakítottak ki; a tavaszi és nyári hónapokban pedig megcsodálhatjuk a tornai vértőt – azt az egyedi sárga növényt, amely csak itt virít. Odafenn, az omladozó falak között sétálgatva, mindenkit kivétel nélkül megcsap a történelem szele. A lebilincselő, hangulatos környezet elmélkedésre készített minket a régi, szép és dicső korokról, amikor még az erődítmény teljes pompájával uralta a vadregényes tájat. Odafentről ugyanis csodás hegyes-völgyes panoráma bontakozik ki előttünk, amely több művészt is megihletett. Még Kazinczy Ferenc is andalgott itt, amikor 1779-ben néhány hónapot Tornán töltött joggyakornokként. Annyira magával ragadta ez a vidék, hogy még az emlékirataiba is belefoglalta. Aki tehát ellátogat ide, átélheti a nagy magyar nyelvújító érzéseit is.

Szádelő

**Szádelői-völgy,
040 02 Szádelő,**

48.6345875N, 20.8266761E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város végén található benzinkútnál az E58-as útra Rozsnyó irányába fordulva, Somodi és Torna települések érintésével megközelítőleg 20 percen belül érhető el a 19 kilométerre fekvő település és a felette kimagasló, a szlovák „Grand Canyon”-ként is emlegetett szurdokvölgy.

A község határában kialakult hatalmas szurdokvölgy nemcsak a Kassai régió, hanem az ország egyik legkiemelkedőbb természeti szépsége. Kassától mindössze 40 kilométerre, a Szlovák-karsztban található. A völgy az itt csörgedező Szár pataknak köszönheti a mai formáját. A patak két oldalán meredek út vezet a hasadék belsejébe. A Szádelői-völgy leglátványosabb része a 105 méter magas, különálló Cukorsüveg elnevezésű sziklacsúcs, amely nemcsak a fotósok, de a hegymászók kedvelt helye is. A völgyben rengeteg kisebb-

nagyobb barlang és vízmosás található. A völgy közelében egy nagyobb terjedelmű feltáratlan barlang is rejtőzik, a Borka és Szádelő közti hegy egyik eldugott zugában. A Szádelői-völgy a bátrabbak számára éjszaka is gyönyörű látványt kínál, a sziklafalak körvonala gyönyörűen kirajzolódik a szemközi cementgyár reflektorfényben. Csakúgy, mint a modernkor emberét, az itteni őslakosokat is nagy bámulattal töltötték el a völgy bizarr szirtjei és feltűnő sziklaképződményei. Ezért nagyon találó összehasonlítás alapján,

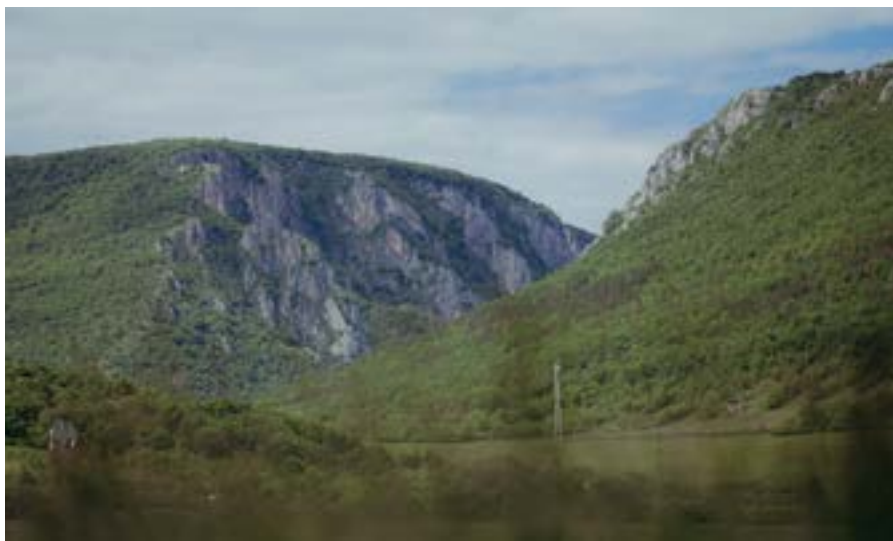
olyan jellegzetes neveket adtak egy-egy sziklaképződménynek, mint például a Cukorsüveg, az Ördög útja, a Megkövesedett pásztor és hasonlók. Ezek mindmáig általános használatban maradtak és képzeletbeli hősökkel népesítették be az egész völgyet. A szerencsés vagy épp tragikus sorsú hősök a szájhagyomány útján terjedő regékben keltek életre. Stibrányi Gusztáv és Kolár Péter gyűjtötte egy csokorba és adta ki Szádelői Regék címen a község derekas apái és anyái által mindmáig féltett kincsként őrzött történeteket az 1970-es években. Ebben a gyűjteményben a völgy azon regevilága elevenedik meg az olvasó előtt, amely nemzedékről nemzedékre szállt, amelyet a szülők fiaiknak, lányaiknak mondtak el, hogy tovább adják sajátos örökségüket az utánuk következőknek. A történeteket hosszú téli esteken a nagy asztal körül ülve, a mécses lágyan lobogó lángja mellett, búzatisztogatás közben mesélték az idősebbek a fiatalabbaknak, de ugyancsak elhangoztak egy-egy vidám vendéglátás során, vagy éppen kukoricafosztás közben. A 20. század második felében – elsősorban a televízió hatására – megszűntek a hagyományos falusi összejövetelek és gyengült a fiatalok érdeklődése a múlt iránt. A mondák, regék szájról szájra történő átadása a háttérbe szorult, azonban az amatőr és hivatásos irodalmárok munkásságának köszönhetően

sokat papírra vetettek. Tompa Mihály éppen ezen a vidéken végezte kutatómunkáját, amely során megismerte az itteni regevilág roppant gazdaságát, amit ezután meg is énekelt:

Regényes völgyes s emlékezetes
Romokkal messzelátó bércomor,
Tar szikla, zöld mező, erdő s patak
Rom és patak környékén ősrégék
Szólnak lelkedhez mindenütt.
(Lófő)

A Szádelői regék című gyűjteményben olvasható többek között: Az ördög nászútja, A cukorsüveg regéje, A cukorsüveg tornai regéje, A megkövesedett pásztor, Urak ergetője, A Szádelői-völgy keletkezése, Rege IV. Béla királyról, Ravatal, A két szomszédvár regéje, A felső malom regéje, A Csengő-barlang mendemondák, de két megtörtént eset: A szárpataki malom és Kossuth Lajos Szádelőben is feljegyzésre került.

Testvér! rohanj és add tovább a lángot!
Hordozd körül a völgyön, bérceken
lobogtasd meg! S tán égig érő máglyát
gyűjt lángra szívig harsanó szavad:
a lángnak kialudni nem szabad!
Ásguthy Erzsébet

Krasznahorkaváralja

**Krasznahorka vára,
049 41 Krasznahorkaváralja,**

48.6582731N, 20.6002786E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város végén található benzinkútnál az E58-as útra Rozsnyó irányába fordulva juthatunk el a szoroskői hágón át Krasznahorkaváraljára. Mivel már a településhez közeledve messziről is tisztán látható a dombtetőn büszkélkedő vár, megközelítése pofonegyszerű. A faluba érve az első kereszteződésnél jobbra fordulva mintegy három kilométerre, a falut átszelő fő úton haladva lehet eljutni a vár alatti parkolóhoz. Sajnos a 2012-ben történt tüzeset óta tartó átfogó felújítás befejezésének időpontja továbbra is ismeretlen, a látogatók csak a dombtetőn található vár bejáratáig juthatnak.

A festői szépségű gömöri tájat hosszú időn keresztül emlegették kis Európaként, illetve kis Magyarországgént. Hegyei, völgyei és városkái Európa történelmének fontos színhelyei voltak. A várat a 13. század második felében a Csetneki és Máriássy

család építtette, utóbbiak 1290-től 1352-ig birtokolták. 1352-ben a Bebekék szerezték meg és bővítették ki. Az 1440-es években Giskra serege foglalta el, majd ezt követően Hunyadi Mátyás visszaszerezte. 1556-ban I. Ferdinánd serege sikertelenül ostromolta.

1566-ban Schwendi Lázár vette be, majd királyi tulajdonba került. Irányítására az uralkodó várkapitányt nevezett ki Andrassy Péter személyében, aki II. Rudolf császár szolgálatában állt. 1575-től az Andrassyak birtoka lett. 1578 és 1585 között reneszánsz erődtémenné építették ki, majd 1676-ban pompás palotává alakították. 1678-ban Thököly serege foglalta el. 1685-ben őrsége egyéves ostromzár után adta fel. A Rákóczi-szabadságharc idején urai, az Andrassy fivérek közül öten, (István, György, Pál, Miklós és Mátyás) csatlakoztak a kurucokhoz. Csupán Andrassy Péter volt mindvégig hűséges a császárhoz. II. Rákóczi Ferenc 1706 őszén rövid ideig itt tartotta fogva Forgách Simon grófot. A

szabadságharc utolsó éveiben csak kisebb létszámú helyőrség szolgált a várban, amit Andrassy György csak 1710 novemberében adott fel báró Peter Joseph de Viard császári tábornoknak. A várat 1812-ig lakták. 1817-ben a felsővárba villám csapott és legrégibb részei leégtek. A többi része azonban a 2012-es tűzvészig teljes épségben megmaradt. A vármúzeum gazdag gyűjteménye és a vár különleges szépségű építésmódja szinte a világ minden tájáról vonzotta a látogatókat. A 2012-es végzetes kimenetelű tűzvész óta azonban a vár kapuja zárva van a érdeklődők előtt. A vár felújításának nehézkes, lassú folyamata miatt sajnos még 2021 derekán sem volt ismert a komplexum újrainvitásának pontos időpontja.

Az Andrassy-mauzóleum, 049 41 Krasznahorkaváralja,

48.6452422N, 20.6059256E

Megközelítés autóval: a krasznahorkai vár meglátogatása után a falun át az E571-es országhútra visszatérve, Kassa irányba fordulva a falu határát jelző tábla után, az út bal oldalán található a grófi család szecessziós síremléke.

A szecessziós rotundaszerű épület építéséhez a világ különböző márványbányáiból szállították a legjobb minőségű alapanyagot. Az épület külső vonásaiban az egyiptomi és a bizánci-ravennai építészetre emlékeztet. A rotunda bejárata fölött az Andrassyak címerét ábrázoló dombormű látható, belül pedig két márványból faragott szarkofág uralja a teret, amelyek egy házaspár, Hablawetz Franciska és Andrassy Dénes portréját ábrázolják. A különlegesen szép, szecessziós stílusú Andrassy-mauzóleum, amelyet 1904-ben készítettett Krasznahorka ura Andrassy Dénes, felesége azaz Franciska számára, csak idegenvezetéssel látogatható. Többek között magyar nyelven is adnak róla tájékoztatást. Az épület a Kassát Rozsnyóval összekötő főút mentén, Krasznahorkaváralja település határában található. Mivel a hét évvel ezelőtt leégett krasznahorkai vár továbbra is felújítás alatt áll, az ide érkező látogatóknak a vár közvetlen közelében csak a mauzóleum meglátogatására van lehetőségük.

Betlér

Andrassy-kastély, 049 21 Betlér,

48.7062861N, 20.5103878E

Megközelítés autóval: Debrőd központjából az 550-es úton Szepsi irányába haladva, majd a város végén található benzinkútnál az E58-as útra Rozsnyó irányába fordulva juthatunk el a szorosközi hágón át Rozsnyóra, melynek periferiáit érintve az E571-es útról a 67-es útra Betlér irányába letérve juthatnak el az érdeklődők a település északi szélén elterülő kastélyhoz. A Debrődtől mintegy 55 kilométeres távolságban fekvő építészeti remekmű megközelítőleg 50 perc alatt közelíthető meg.

Az Andrassy-kastély a gömöri régióban, Betlér település kataszterében található. Az egyetlen olyan főúri rezidenciának számít Szlovákiában, amelynek 1945 után is megmaradt az eredeti berendezése. A kastély a járási székhelytől, Rozsnyótól mintegy 10 kilométerre északra fekszik, története pedig szorosan összefonódik két jelentős nemesi

család, a Bebek és az Andrassyak életével. A kastélyt a Bebek család alapította a 15. században. A 18. században az Andrassy család tulajdonába került. Betlér egyike volt a tulajdonukban levő számos kastélynak. Egy időre azonban elveszítették, ekkor kerül a Nádasdyak kezére. Később Andrassy Manó visszavásárolta a betléri birtokot. A

kastélyt fennállása óta többször átépítették. A legnagyobb, klasszicista stílusú átépítésen a 18. században esett át. Mai alakját a 19. század második felében nyerte el Andrassy Manónak köszönhetően, aki 1882 és 1886 között ismét átépítette. Utolsó, s egyben jelentősnek mondható átalakításán 1905-ben esett át, amikor is Andrassy Manó fia, Géza, további kényelmi funkcióval látta el az épületet, mint a különleges, egyedi csempékkel díszített fürdőszobák vagy a villany bevezetése. Manó és Géza közösen fényűzően rendezte be a kastélyt, 18. századi bécsi klasszicista bútorokkal és rengeteg 19. századi mű- és kézműipari tárggyal. Ezeknek köszönhetően ma egy nagyon értékes gyűjteményt tekinthet meg a látogató. Történelmi könyvtára 15 000 kötetet

számlál. Elsősorban idegen nyelvű, teológiai, történelmi, politikai és földrajzi témájú könyveket tartalmaz. Rendkívül értékes a kastélymúzeum fegyvergyűjteménye is. Darabjai a középkor és a 19. század közötti időszakból származnak. Az Andrassy család nem csak nagy műpártoló, hanem nagy műgyűjtő is volt, melynek köszönhetően több különleges festmény is ékesíti a kastély falait. Ezek közül méreteiben és stílusában egyaránt kitűnik kettő, mégpedig az Edmond Georges Grandjean által festett *Harc a megvadult lovakkal*, illetve a Franz Adalbert Seligmann nevéhez fűződő *Medveadászat* című festmény. Az érdekességek közé tartoznak a vadásztrófeák és a vadászatok alkalmával a világ számos ázsiai és afrikai országában gyűjtött egzotikus emléktárgyak

is. Az Andrassy-kastélyt az ország kulturális örökségének legszebb gyöngyszemei között tartják számon. A kastélyt körbeölelő angolpark Szlovákia egyik legértékesebb és legszebben fennmaradt parkjai közé tartozik. Egy 86 hektáros területen fekszik. Az egzotikus fafajtákkal és bokrokkal beültetett parkot nagy szakértelemmel és a környezethez való kitűnő érzéssel kötötték össze a vadaskerttel. Egyedi hangulatát több romantikus építmény és szobrok határozzák meg. A kastély épületével együtt 1985-ben nemzeti kulturális műemlékké nyilvánították, s egyúttal bejegyezték a világ legjelentősebb történelmi kertjeinek és parkjainak listájára is. Az Andrassy-kastély területéhez tartozó parkhoz a kastély épületén kívül kisebb parképítészeti objektumok, plasztikák, eredetileg az uradalmi birtokhoz tartozó egykori gazdasági épületek és lakóházak is tartoznak. Magát a parkot 1792-1795 között alapította Andrassy Lipót, aki a kastély híres könyvtárát is létrehozta, akkor még az épület előtti rotundába helyezve. Meghívta birtokára az empire korszak neves kertépítészt

Henrich Nebient, akinek feladata az angolpark alapjainak lefektetése volt. 1978-ban a park felkerült a világ művészi és kulturális értékű parkjainak UNESCO által jegyzett listájára

Máté Tímea, a Szlovák Nemzeti Múzeum - Betléri Múzeum igazgatója: A festői szépségű gömöri tájat hosszú időn keresztül kis Európaként is emlegették. A második világháború alatt és után kulturális örökségünkre kemény csapást mért a sors és az elkövetkező időszak. Az Andrassyak öröksége – Krasznahorka vára (jelenleg felújítás alatt) és a betléri kastély – azt lehet mondani, hihetetlen körülményeknek és bátor embereknek köszönhetően ma is megtekinthető. Az Andrassy-kastély, amely Szlovákia egyetlen szinte teljes épségben fennmaradt kastélya, gazdag gyűjteményével, páratlan angol parkjával a világ minden tájáról vonzza és kápráztatja el a látogatókat.

Tartsanak velünk Önök is egy sétára, amely történelmünket, kulturális és művészeti örökségünket tárja elénk. Gyönyörködjenek velünk a 19. században és a századforduló idején élt arisztokraták lenyűgöző életében.

